

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА
ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Кафедра міжнародних відносин

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»

Освітня програма 291.00.02 «Регіональні студії»

**БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему:
«УКРАЇНА ЯК ПОВНОПРАВНИЙ
СУБ'ЄКТ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ»**

Студентки 4 курсу
Денної форми навчання
Понзель Христини
Анатоліївни

Науковий керівник:
професор кафедри міжнародного права,
європейської та євроатлантичної інтеграції

Грицяк Ігор Андрійович,
к. ю. н., д.н.держ.упр., професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Київ-2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. СУБ'ЄКТНІСТЬ У НОВОМУ СВІТОВОМУ ПОРЯДКОВІ.....	6
1.1. Еволюція суб'єктів міжнародних відносин у процесі формування нового світового порядку.....	6
1.2. Понятійно-категоріальний апарат з проблем суб'єктності в новому світовому порядку.....	16
РОЗДІЛ 2. УКРАЇНА ЯК ПОВНОПРАВНИЙ СУБ'ЄКТ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ.....	25
2.1. Здатність України щодо впливу на суб'єктів міжнародних відносин та ініціювання змін у глобальній політиці.....	25
2.2. Набуття Україною повноцінної суб'єктності в новому світовому порядкові в умовах захисту суверенітету та територіальної цілісності.....	35
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНОЮ СВОЄЇ СУБ'ЄКТНОСТІ В НОВОМУ СВІТОВОМУ ПОРЯДКОВІ.....	44
3.1. Пріоритетні напрями реалізації суб'єктності в новому світовому порядкові.....	44
3.2. Європейська інтеграція України як форма звільнення від колоніального впливу росії та чинник геополітичного впливу в новому світовому порядкові.....	54
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	65

ВСТУП

Актуальність теми дослідження у межах бакалаврської роботи зумовлена, передусім, надзвичайною динамікою явищ і процесів, які супроводжують формування нового світового порядку. Швидкоплинний розвиток суспільних та міждержавних відносин у глобальних масштабах спричиняє необхідність вивчення питань, пов'язаних з дослідженням не лише виникаючого нового світового порядку, а й суб'єктів міжнародних відносин та їх ролей, які беруть участь в його формуванні.

Ще одним аргументом актуальності теми бакалаврської роботи є потреба дослідження правосуб'єктності саме України як повноправного суб'єкта міжнародних відносин. Відверта невинуватена війна росії проти суверенної держави України в порушення всіх існуючих міжнародно-правових принципів та норм спричинили зміну ролі України як повноцінного політичного гравця на міжнародній арені, що, у свою чергу, потребує уточнення, оновлення та зміцнення її міжнародно-правового статусу, складовою якого є її правосуб'єктність.

Актуальність дипломної роботи, зумовлена, нарешті, необхідністю вивчення можливих пріоритетних напрямів реалізації української правосуб'єктності в новому світовому порядку, який активно формується. Чіткий зовнішньо-політичний курс України, як пріоритетний, на європейську інтеграцію виступає не лише формою звільнення від російського колоніального минулого та чинником геополітичного впливу в новому світовому порядку, а й однією з реальних сутнісних особливостей її правосуб'єктності.

Об'єктом дослідження є міжнародні відносини, які виникають у процесі формування нового світового порядку.

Предмет дослідження складає держава Україна як повноправний суб'єкт нового світового порядку.

Мета бакалаврської роботи полягає у вивченні сучасних характерних рис держави України як повноправного суб'єкта нового світового порядку.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- проаналізувати еволюцію суб'єктів міжнародних відносин у процесі формування нового світового порядку;
- описати сутнісні характеристики понятійно-категоріального апарату з проблем суб'єктності в новому світовому порядку;
- розкрити здатність України щодо впливу на суб'єктів міжнародних відносин та ініціювання змін у глобальній політиці;
- охарактеризувати спроможності набуття Україною повноцінної суб'єктності в новому світовому порядку в умовах захисту суверенітету та територіальної цілісності;
- визначити пріоритетні напрями реалізації Україною суб'єктності в новому світовому порядку;
- дослідити стан європейської інтеграція України як форми звільнення від колоніального впливу росії та чинник геополітичного впливу в новому світовому порядку.

Практичне та теоретичне значення роботи полягає у тому, що її межах пропонуються визначення окремих категорій та понять, наводяться класифікації, виокремлюються пріоритетні напрямки, які, або ж потребують швидшої імплементації та застосування, або ж – вдосконалення в частині реалізації суб'єктності в новому світовому порядку. Практична складова підкріплена проведенням дослідження з урахуванням впливу на геополітичні процеси та видозміну пріоритетних напрямків суб'єктності в новому світовому порядку внаслідок військового вторгнення рф на територію України. Практична та теоретична актуальність проведеного дослідження обумовлюється і тим, що у роботі аналізуються як сучасні праці, так і застосовуються нормативні акти, прийняті світовою спільнотою в період повномасштабного вторгнення України. Охарактеризовується видозміна політики європейської та світової спільноти внаслідок подій в Україні, а також зміна рівня політичного впливу України на світову спільноту.

Описана у кваліфікаційній роботі інформація та висновки можуть бути взяті за основу подальших наукових та практичних досліджень, оскільки в її

межах неодноразово пропонуються авторські висновки та підходи, що базуються на комплексному та системному аналізі нормативних актів та наукових джерел, які можуть бути застосовані при подальшому вивченні як теоретичних основ формування нового світового порядку, так і утвердження правосуб'єктності України в новому світовому порядку.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, кожен з яких складається з двох підрозділів, висновків та списку використаних джерел та літератури (66 найменувань на 8 сторінках). Загальний обсяг роботи складає 72 сторінки.

РОЗДІЛ 1. СУБ'ЄКТНІСТЬ У НОВОМУ СВІТОВОМУ ПОРЯДКОВІ

1.1. Еволюція суб'єктів міжнародних відносин у процесі формування нового світового порядку

Утворення та розвиток будь-яких правовідносин не є можливим без участі тих чи інших суб'єктів (учасників). Сфера міжнародних відносин, яка має вияв у процесі формування нового світового порядку, не є винятком.

Суб'єктами міжнародних відносин визнаються учасники міжнародних відносин, які є носіями прав та обов'язків, урегульованих нормами міжнародного права.

Питання визначення суб'єктного складу у міжнародних відносинах є значно складнішим, ніж у національних. Найбільшою відмінністю еволюції суб'єкта міжнародних відносин у процесі формування нового світового порядку є те, що у світовому масштабі правам одного суб'єкта завжди протистоять суб'єктивні зобов'язання іншого суб'єкта. Більше того, обсяг правосуб'єктності у суб'єктів, як зазначає Лихвар В.В., різний, але необхідною умовою є можливість підпорядковуватись прямій дії норм міжнародного права, з урахуванням чого розподіл суб'єктів провадиться на первинних та вторинних¹.

Ключовими ознаками, притаманними досліджуваним суб'єктам є:

- здатність володіти не лише правами, а і обов'язками, що урегульовані нормами міжнародного права;
- здатність реалізовувати права і обов'язки, зазначені вище;
- можливість створювати міжнародно-правові норми, а відтак, впливати на формування міжнародно-правового регулювання;
- відповідальність за порушення відповідних норм.

Держава та нація або народ є первинними суб'єктами міжнародних відносин. Ключовою рисою держав у різні етапи становлення виступало те, що вони володіють так званим рівнем «універсальної правоздатності», що

---

¹ Лихвар В.В. Поняття, підстави та суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Часопис Київського університету права. 2024. № 2. С. 159

автоматично відмежовує її та ставить на щабель вище у співставленні з іншими суб'єктами міжнародно-правових відносин. Водночас еволюція держави як суб'єкта міжнародного права у новому світовому порядку виступає процесом перетворення суверенітету від абсолютного до обмеженої правосуб'єктності. Вказане, серед іншого, обумовлене як зміною політичного впливу держав на світовій арені в історичній парадигмі, так і появою нових суб'єктів з одночасним посиленням їх ролі та впливу.

У період Середньовіччя державам у переважній більшості була притаманна ознака абсолютності власного суверенітету. Безмежна або майже безмежна влада суверена, що не несе жодної відповідальності за свої діяння².

Однак, еволюція держав в контексті становлення як суб'єктів міжнародних відносин у цей період суттєво відрізняється від сучасних держав як повноправних членів нового світового порядку, оскільки досліджуваний період виступав періодом становлення міжнародних відносин, а держави, виступаючи його суб'єктами, мали так звані «розмиті уявлення» правосуб'єктності на міжнародному поприщі, оскільки далеко не завжди могли визначити міжнародну репрезентативну правосуб'єктність між монархом та церквою. І навіть розуміння того, що держава повинна виступати суб'єктом міжнародних зносин, часто призводила до репрезентації за допомогою зв'язків влади чи патріархів. Окрім того, важливою ознакою виступала відсутність чіткої суверенної рівності держав, оскільки вплив країн фактично визначався від їх сильної політичної чи загарбницької (колоніальної) влади.

Натомість на сучасному етапі еволюціонування держави як суб'єкта міжнародних відносин, на перший план виходить складні міжнародно-політичні зв'язки, процедури мирного врегулювання спорів, що виникають на міжнародній

---

² Мельниченко В.С. Абсолютність державного суверенітету в уявленнях мислителів XIV–XIX століття. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2024. № 84. С. 315

арені. Від цього обов'язку походять і інші, наприклад, утримання від втручання у внутрішні та зовнішні справи одна одної, підтримання держави-агресора тощо³.

В. Бодейко виділяє чотири ознаки держави як суб'єкта міжнародного права: 1) суверенітет; 2) територія; 3) населення; 4) влада⁴.

Більше того, еволюція держав як суб'єктів нового світового порядку призвела і до розширення міжнародно-правового регулювання. Так, у статті 6 Віденської конвенції про право міжнародних договорів задекларовано, що «кожна держава володіє правоздатністю укладати міжнародні договори»⁵.

Еволюція та розвиток міжнародно-правових відносин призводить до появи нових суб'єктів. У багатьох актах міжнародного права, зокрема, Статуті ООН⁶, Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації⁷ тощо фігурують такі категорії як «народ» та «нація».

Еволюція цих суб'єктів призвела до визнання їх суб'єктами економічного, політичного, культурного, освітнього розвитку, а також до розподілу на чотири категорії: вільні народи; народи несамоврядних і підопічних територій; третя категорія народів; корінні народи.

Вільний народ виступаючи суб'єктом міжнародних відносин має такі ознаки: самостійність; повне самоврядування; самовизначення; суверенні права; територіальна цілісність.

Народи несамоврядних і підопічних територій фактично вважаються «залежними» та такими, що не володіють ознаками вільного народу, а відтак не

---

³ Леочко Т.В. Держави – основні суб'єкти міжнародного права. Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П.Є. Казанського : матер. третьої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск М.І. Пашковський ; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2012. С. 105

⁴ Бодейко В.А. Проблемні питання визначення суб'єктів міжнародного права. Юридичний науковий журнал. 2020. № 9. С. 354

⁵ Віденська конвенція про право міжнародних договорів: Конвенція від 23.05.1969. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text

⁶ Статут Організації Об'єднаних Націй: Статут від 26.06.1945. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text

⁷ Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації: Конвенція від 21.12.1965. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text

мають самовизначення. До переліку таких народів віднесено ті, що є залежними, колоніальними та напівколоніальними⁸.

І. Кресіна та О. Кресін зазначають, що за доречне виділяти також народи, які борються за здійснення свого права на самовизначення і незалежність та представляються у формі національно-визвольних рухів⁹.

Третя категорія народів – це ті народи, які «самоконститууються в межах частини території народів-націй на основі усвідомлення своєї особливої ідентичності, а також як населення визначених територіальних складових держав з неунітарним устроєм»¹⁰.

В історичному дискурсі доволі новим поняттям відносно інших категорій є поняття «корінні народи». Їх офіційне визнання на рівні суб'єкта міжнародних відносин відбулось з прийняттям Декларації ООН про права корінних народів¹¹.

Концепція корінних народів виходить за межі суто етнічної самоідентифікації і включає також політико-правовий вимір як інструмент визнання їхньої історичної присутності та автономного розвитку. Еволюція суб'єктів міжнародних відносин призвела до зростання значення міжнародних зобов'язань держав щодо корінних народів¹².

Основним вторинним суб'єктом міжнародних відносин є міжнародні організації, які створюються для досягнення конкретних цілей у тій чи іншій сфері – оборонній, екологічній, судовій тощо.

В узагальненому вигляді міжнародні організації прийнято класифікувати: залежно від складу та географічного критерію – на універсальні та регіональні; залежно від об'єкта – на загальні та спеціалізовані.

---

⁸ Декларації Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів: Резолюція Організації Об'єднаних Націй від 13.09.2007 № 61/295. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_156#Text

⁹ Кресіна І.О. Народ як суб'єкт міжнародного права / І. Кресіна, О. Кресін. Правова держава. 2016. № 27. С. 192

¹⁰ Там само. С. 192

¹¹ Декларації Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів: Резолюція Організації Об'єднаних Націй від 13.09.2007 № 61/295...

¹² Болотний Ю.І. Корінні народи у глобальному правовому контексті: міжнародні стандарти і зарубіжні моделі регулювання. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 8/2. С. 33–37

Універсальною вважається організація, яка передбачає, що всі держави на глобальному рівні будуть її членами. Фактично, на сьогоднішній день не було створено жодної універсальної організації.

Міжнародні організації теж пройшли шлях еволюції. На противагу сучасному світовому порядку, перші міжнародні організації, які утверджувались на міжнародній арені носили більше характер технічних комісій, у подальшому набуваючи статусу функціональних учасників. На сьогоднішній день міжнародні організації є вже повноправними суб'єктами міжнародних відносин. До XIX ст. існували об'єднання, котрі були попередниками сучасних міжнародних організацій (торговельні союзи, Священний союз) і хоч таким організаціям були притаманні певні риси, подібні на сучасні організації, до прикладу, спільні цілі та органи управління, однак говорити про те, що вони вважались повноправним суб'єктом міжнародного права все ж зарано.

Першою міжнародною організацією універсального характеру у світу виступала Ліга Націй. Саме цю організацію пов'язують із першопочатківцем, який започаткував та утвердив інститут міжнародних організацій.

Еволюція міжнародних організацій на сучасному етапі розвитку свідчить про розгалуження цієї системи та чітке утвердження статусу таких організацій. У сучасному світі поширеними суб'єктами міжнародно-правових відносин є регіональні організації. Сутність таких організацій полягає в об'єднанні держав навколо вирішення певних питань чи їх запобіганню, або ж спрямування на досягнення визначеної мети у конкретному напрямку, заради якого створюється відповідна організація, до прикладу, безпековий, напрямок охорони здоров'я, митний, економічний, екологічний тощо. Вираженою характеристикою регіональних міжнародних організацій є те, що вони фактично здійснюють лобіювання інтересів національного рівня на глобальній світовій арені, що для організацій попередників не було явно вираженим.

На відміну від перших міжнародних союзів, які утверджувались у світі, сучасні організації розподіляються в залежності від наявності спеціалізованої мети, заради досягнення якої вони створюються: політичні організації;

соціально-гуманітарні; технічні; культурно-наукові; військові¹³. Однак, як слушно зазначає у своїй праці О. Бабарицький через взаємозалежність різних сфер діяльності держав та багатогранність форм міжнародної співпраці цей поділ є досить умовним¹⁴.

Політичні міжнародні організації слід охарактеризувати як організації, діяльність яких спрямовується на укладення, посилення та покращення політичних взаємовідносин між її учасниками, а в окремих випадках, і відносно третіх осіб, що не входять до переліку учасників організації. Метою таких організацій фактично виступає вирішення політичних питань та досягнення політичного консенсусу щодо питань міжнародного, глобального значення.

Для практичного співставлення можна навести специфіку діяльності ООН, учасником якої Україна не є, однак в силу збройної агресії російської федерації, ООН вживає численну низку, в намаганнях посприяти урегулюванню конфлікту. Водночас бюрократична складова та складні правові механізми, порядок ухвалення рішень, сильно порушують баланс інтересів сторін конфлікту. У той час поки в ООН ухвалюється низка резолюцій, а представники Ради Безпеки ООН виступають із засудженнями дій росії як країни-агресора, росія користуючись правом головування в Раді Безпеки, ветоє частину важливих рішень в питаннях пов'язаних з Україною.

До соціально-гуманітарних міжнародних організацій належать ті, діяльність яких спрямована на вирішення соціальних та гуманітарних питань, іншими словами на покращення якості життя (Міжнародний комітет Червоного Хреста). Як показав досвід України, ефективність вказаної організації стала доволі сумнівною через вплив росії на її діяльність. Так, у перші роки повномасштабного вторгнення Червоний Хрест неодноразово виявляв свою неефективність, зокрема, через неможливість посприяти в організації так званих «гуманітарних коридорів» для вивезення цивільних, полонених. Однією із

---

¹³ Там само. С. 603

¹⁴ Бабарицький О.В. Роль міжнародних організацій у сучасному світі / О. Бабарицький, А. Ігнат'єва. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. № 03. С. 241

ситуацій, яка значною мірою обурила українську націю став вихід Червоного Хреста із Маріуполя, коли вже відбулась окупація міста. За численними статтями, які є у вільному доступі в мережі Інтернет, українські військові, які перебували у полоні ворога, неодноразово посилались на неефективність вказаної організації, оскільки за роки перебування у полоні, представники Червоного Хреста могли навідуватись всього один, два рази, або взагалі жодного разу.

Із розподілу міжнародних організацій на технічні та науково-культурні стає зрозумілим, що їх основним призначенням є сприяння розвитку науково-технічного та культурного прогресу, інновацій.

Щодо так званих міжнародних військових організацій в умовах збройних міжнародних конфліктів вони посідають доволі значне місце. Сутність діяльності таких організацій спрямовується на запобігання виникненню нових конфліктів, врегулювання конфліктів, які вже існують (ООН, Рада безпеки ООН, ОБСЄ, навіть Європейський Союз). Однак, останні роки показують, що функціонування таких організацій є ускладненим через бюрократичні процеси, що призводить до затягування у вирішенні конфліктів, ускладнює ситуацію і різноплановість позицій різних держав світу, що далеко не завжди дозволяє прийти до одностайної думки щодо можливих шляхів мирного врегулювання конфлікту, що призводить до затягування процесів та ще більшого ускладнення існуючої конфліктної ситуації.

Слід відмітити, що ті чи інші кризові ситуації глобального масштабу дозволяють на практичному прикладі побачити і видозміну суб'єктів міжнародних відносин, їх дієвість, потребу чи її відсутність у їх подальшому функціонуванні в межах становлення нового світового порядку.

Відносно новим суб'єктом міжнародних відносин, який не був притаманний попереднім періодам розвитку світового порядку є утвердження

відносно нового інституту – постійних представництв держав при таких організаціях, що є також новим у дипломатії¹⁵.

Повноваження щодо відкриття постійних представництв належать виключно державами, які є членами таких організацій, як от постійні представництва при Організації Об'єднаних Націй. У той же час, якщо країна не є членом відповідної організації, вона вправі доєднатись у статусі постійної місії спостерігача.

Динаміка міжнародних відносин призводить до еволюціонування її суб'єктів. Зокрема, одним із учасників, який фактично починає в окремих випадках набувати статусу суб'єкта міжнародних відносин є квазідержавні утворення, під якими слід розуміти особливу форму політичної організації суспільства, яка на відміну від держави не має притаманних для неї ознак¹⁶.

Квазідержавні утворення – утворення, які володіють фактичною владою (тобто ефективно контролюють територію та населення), але юридично виникають внаслідок грубого порушення імперативних норм міжнародного права (принцип територіальної цілісності або заборона застосування сили)¹⁷.

Особливістю таких утворень є те, що вони не володіють суверенітетом, хоча і можуть мати фактичний контроль певних територій.

У питаннях визначення правосуб'єктності таких утворень може виникати багато спірних моментів, зокрема, визнавати чи не визнавати їх суб'єктами на рівні з іншими учасниками міжнародних відносин. На наш погляд розподіл квазідержавних утворень може здійснюватися за двома критеріями зокрема: 1) ті, які володіють обмеженою правосуб'єктністю на міжнародній арені, однак фактично визнаються світовою спільнотою. Такі утворення зазвичай отримують правове визначення свого статусу за допомогою міжнародних договорів. До

---

¹⁵ Хвіст В. Еволюція сучасної моделі дипломатії / В. Хвіст, В. Мариніч. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2023. №. 6. С. 131

¹⁶ Ястребова В.А. Створення невизнаних квазідержавним утворень як технологія політичної дестабілізації в пострадянських країнах: дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія». Одеса, 2025. С. 25–26

¹⁷ Заволенковська Д.П. Державні утворення як суб'єкти міжнародного права: кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр». Миколаїв, 2025. С. 29

таких утворень може бути віднесено Ватикан та Мальтійський лицарський орден. Вони статус вільного міста, якому притаманні певні ознаки держави, а саме громадянство, органи влади, своя символіка, володіння певною територією, якою у даному випадку є місто; 2) ті, які не володіють правосуб'єктністю, є сепаратистськими та утвореними фактично в результаті узурпації території та влади, зазвичай, іншими країнами. Так, в результаті військової агресії російської федерації на частині територій України, які на сьогодні не є підконтрольними, функціонують такі сепаратистські утворення як ЛНР та ДНР. Такі утворення не виступають учасником міжнародних правовідносин та не визнаються на міжнародній арені, фактично діють на обмеженій території і утворюються не внаслідок легітимних юридичних дій, в результаті протиправного захоплення території та влади.

Також варто звернути увагу на те, що міжнародне право є доволі багатокомпонентним і в одних ситуаціях на законодавчому рівні той чи інший учасник правовідносин може не набувати статусу суб'єкта міжнародних відносин та не визнаватись ним, у той час, як цей самий суб'єкт у іншому виді правовідносин може вже вважатись повноправним суб'єктом міжнародного права. Влучним у даному випадку може виступати порівняння статей Статуту Міжнародного Суду ООН та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Так, у першому випадку, стаття 34 Статуту чітко визначає, що сторонами у справі, які розглядаються Міжнародним Судом ООН можуть бути тільки держави¹⁸, у той час як стаття 25 вищезгаданої Конвенції декларує право на подання петиції до Європейського суду з прав людини для кожної особи чи групи осіб¹⁹. Таке співставлення є яскравим прикладом того, що у першому випадку, фізична особа чи група осіб не розглядається ні в якому разі суб'єктом міжнародних відносин і не може набувати передбачених для нього прав і обов'язків правосуб'єктності у той час, як у другому випадку такі особи

---

¹⁸ Статут Організації Об'єднаних Націй: Статут від 26.06.1945....

¹⁹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція від 04.11.1950

фактично набувають правосуб'єктності, що свідчить про «гнучкість» міжнародного права.

Еволюція суб'єктів міжнародних відносин призводить і до того, що останніми десятиліттями дедалі частіше окреслюється проблематика навколо визнання фізичних осіб як повноправних суб'єктів міжнародних відносин.

Я. Пасічник виділяє три підходи щодо визнання статусу фізичної особи як суб'єкта міжнародного права: 1) фізична особа не вважається повноправним суб'єктом міжнародного права та може існувати як суб'єкт тільки в межах закритої міждержавної системи; 2) поступова зміна міжнародно-правової системи в напрямку відкритості до визнання фізичної особи як суб'єкта права; 3) самостійний характер фізичної особи в межах відкритої міжнародно-правової системи, де кожний суб'єкт наділений власним, зазвичай унікальним і не подібним до інших суб'єктів міжнародного права, статусом²⁰.

Убачається, що на сьогоднішній день фізичні особи, все ж таки, не є повноправними суб'єктами міжнародних відносин, однак в окремих випадках їх статус визнається, практичне підтвердження чому наводилось. З огляду на вказане, у визначенні статусу фізичних осіб як суб'єктів міжнародних відносин, все ж таки пропонується схилитись до підходу, за яким відбувається зміна у напрямку відкритості міжнародно-правової системи до визнання фізичних осіб на рівні з іншими суб'єктами.

Отже, хоча перелік суб'єктів міжнародних відносин є відносно визначеним, однак на практиці не всі учасники володіють правосуб'єктністю, як от квазідержавні утворення, або ж можуть офіційно не визнаватись суб'єктами, хоча в окремих випадках набувати відповідних ознак, як у ситуації наведеній з фізичними особами.

---

²⁰ Пасічник Я.С. Правосуб'єктність у сучасному праві міжнародних договорів. Успіх і досягнення у науці. 2025. № 8 (18). С. 156–157

1.2. Понятійно-категоріальний апарат з проблем суб'єктності в новому світовому порядку

Понятійно-категоріальний апарат та чітке розуміння тих чи інших категорій є першоосною дослідження будь-якого інституту. Питання дослідження суб'єктності в новому світовому порядку не є виключенням. Розкриття теми, пов'язаної із повноправністю України як суб'єкта нового світового порядку, у тому числі проблематики суб'єктності в межах такого порядку, викликає потребу у чіткому усвідомленні, у першу чергу, сутнісного визначення «світовий порядок».

В спеціалізованій науковій літературі сформульована не тільки низка визначень, за допомогою яких вчені намагаються розкрити поняття «світовий порядок», однак пропонуються і різного роду концепції, за допомогою яких відбувається структуризація та визначення сутності світового порядку.

Найбільш структурований аналіз концепцій світового порядку, на наш погляд, узагальнено в праці О. Дашевською. Так вчена зазначає, що в спеціалізованих джерелах за загальним правилом виділяються таких п'ять ключових концепцій теоретичних підходів до визначення категорії «світовий порядок»: реалістичний; структурно-конструктивістський; інституціональний; аксіологічний; біхевіористський²¹.

Однак, проблематику викликає те, що наведені вище концепції не повною мірою відповідають сучасним реаліям світового порядку, що сформований у глобальному вимірі.

Відтак пропонується брати до уваги також розподіл концепцій теоретичних досліджень світового порядку, який формується з урахуванням ієрархічності. За такого підходу світовий порядок розподіляється виходячи з багатополярності, біполярності та монополярності.

У новому світовому порядку варто вести мову про багатополярний світовий порядок, що є утворенням центрів (інституцій, держав), які

---

²¹ Дашевська О. Новий світовий порядок: теоретичні концепції. *European Political and Law Discourse*. 2015. № 2. С. 59

засновуються в результаті розпаду певної системи, і з урахуванням критеріїв рівня потужності апарату та впливу на міжнародній арені є конкуруючими.

Яскравим прикладом є розпад СРСР та формування нових центрів впливу, зокрема, Сполучених Штатів Америки, Європи, Китаю.

Концепція біполярного світового порядку також фактично виникла під час існування такого політичного на той час лідера як СРСР. Біполярний світовий порядок вчені того часу розкривали як розподіл впливу та відповідальності між двома найсильнішими державами того часу (СРСР та США), що виступало рушійним чинником забезпечення глобального світового порядку²².

Світовий порядок за однополярного підходу виявляється як єдина світова країна, управління якою здійснюється за допомогою єдиного центру, що сприяє прояву правової та політичної природи управління, формуванню механізмів, режимів та правил управління.

Якщо раніше можна було вести мову про превалювання монополярного світового порядку, відтак як ключовим світовим гравцем виступали Сполучені Штати Америки, то станом на сьогоднішній день вбачаються зміни в сторону багатополарності світового порядку. Зокрема, сьогодні сильним світовим гравцем є також Китай, а в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну формується і інший світовий порядок з урахуванням позиції тих чи інших європейських держав, які, або починають втрачати свої політичні позиції, авторитет та важелі в прийнятті рішень на міжнародній арені, до прикладу, Угорщина, або ж навпаки стають більш сильними та політично виваженими гравцями, хоча раніше могли займати більш відсторонену позицію на світовому ринку, до прикладу, скандинавські країни.

В продовження такої думки заслуговує і позиція, запропонована В. Глушковим, який дійшов висновків, що ряд подій, що відбулися у світі (Крим, Брексіт, війна в Сирії, війна на Сході України, вибори Трампа, події у Південно-

---

²² Waltz K. The Emerging Structure of International Politics. International Security. URL: <https://ir101.co.uk/wp-content/uploads/2018/11/Waltz-The-Emerging-Structure-of-International-Politics.pdf>

Китайському морі, Середньому Сході, Європі), вибудовуються в одну чітку лінію, яка свідчить про те, що монополярний світовий порядок еволюціонує в багатополарний Новий світовий порядок. Цей перехід супроводжується смертельною боротьбою між національними і наднаціональними структурами, перемога однієї з них скерує розвиток планети на певний період. В цьому поєдинку вирішується проблема майбутнього світу, людства, яке йде до багатополарності Нового світового порядку і він буде визначати його подальшу долю²³.

Новий світовий порядок, на думку І. Поліщук, це міжнародний лад, який сформується у планетарному масштабі, коли буде подолана наявна політична та світоглядна криза у міжнародних відносинах²⁴.

Вказане свідчить про те, що поступово відбувається формування нового світового порядку, що виникає внаслідок дії різних чинників, зокрема, але не виключно:

- завершення розвитку системи світового капіталізму;
- загострення та спалах міждержавних війн та конфліктів (як нових, так і відновлення тих, які вже мали місце в історії);
- перехід до ринкових відносин;
- утвердження та зростання рівня демократичних процесів;
- створення нових міжнародних утворень;
- тощо.

В спеціалізованих наукових джерелах питанням характеристики ознак нового світового порядку насправді майже не приділено уваги. Найбільш системне дослідження проведене І. Поліщуком у праці «Геополітичні ознаки нового світового порядку», а вказані ознаки розкриваються з урахуванням повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, що в

---

²³ Глушов В.О. Трансформація нового світового порядку сучасних умовах. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання». Острог, 2020. С. 31

²⁴ Поліщук І.О. Геополітичні ознаки нового світового порядку. Політичне життя. 2022. № 2. С. 33

сучасних умовах є не тільки важливим з точки зору наукового пізнання, однак і з практичного усвідомлення крізь призму сучасних глобалізаційних процесів.

Узагальнюючи вказану наукову працю ознаками, які притаманні новому світовому порядку є:

- багатосторонній характер, що проявляється через поєднання багатьох чинників, зокрема, але не виключно: глобального, континентального, регіонального, політичного, цивілізаційного, культурного та інших;

- ключова геополітична ознака – це поділ держав на дві групи: привілейовані ядерні та непривілейовані неядерні²⁵;

- тенденцією розвитку людства, а з ним – і нового світового порядку, виступає глобалізація;

- розвиток процесів інформатизації та цифровізації (гонитва за створенням квантового комп'ютеру розглядається як стратегічна мета майбутнього технологічного та інших форм світового лідерства)²⁶;

- загострення та виникнення нових чи вже існуючих конфліктів та конфронтацій між державами;

- поступова заміна на світовому рівні демократично-правового вектору на військово-політичний;

- швидке реагування на попередження глобальних кліматичних змін, змін у сфері безпеки природних ресурсів чи убезпечення від шкідливих наслідків в контексті загроз ядерної чи іншої безпеки (на прикладі загроз атомним станціям, розташованим в Україні, енергетичній, газовій систем, мікроклімату морів тощо, внаслідок загроз та ризику шкідливих наслідків від російських ракетних обстрілів);

- посилення впливу біополітики.

---

²⁵ Поліщук І.О. Геополітичні ознаки нового світового порядку. Політичне життя. 2022. № 2. С. 33

²⁶ Там само. С. 32

За іншим підходом, новий світовий порядок характеризується множинністю (безліччю) акторів із різним рівнем інституціоналізації, складними мережевими взаємозв'язками та багаторівневістю впливу²⁷.

Суб'єкність у новому світовому порядку як загальна категорія розкривається через здатність учасників міждержавних зносин на світовому ринку володіти правами та обов'язками, брати участь у створенні регуляторних норм та нести відповідальність за свої дії.

Суб'єкність виступає тим чинником на міжнародній арені, за допомогою якого його актори можуть впливати на дії та очікування інших учасників світової арени, а також виявляти та локалізувати проблематику у різних сферах та сприяти ініціюванню системних змін, у тому числі, нормативно-правових.

Структура суб'єктності в узагальненому вигляді включає правоздатність та дієздатність. Водночас колишній Міністр закордонних справ України Д. Кулеба в одній із своїх наукових праць в частині аналізу міжнародної правосуб'єктності слушно виокремив думку, що у випадку держави правоздатність і дієздатність збігаються. Вони також допускають часткове обмеження або повну ліквідацію дієздатності держави²⁸.

В цьому ж контексті концептуальні підходи до визначення поняття досліджуваної суб'єктності Д. Кулеба розподіляє в залежності від двох концепцій:

- наявності прав та обов'язків певних суб'єктів. Однак, такий підхід викликав проблематику, оскільки неможливо ні чітко визначити, ні обмежити перелік прав та обов'язків того чи іншого суб'єкта;

- правосуб'єктність – це лише юридична властивість²⁹ і в такому контексті «здатність суб'єкта реалізовувати певні права» не може ототожнюватись із «реальною наявністю відповідних прав».

---

²⁷ Нагорняк Т.Л. Політична суб'єктність в умовах формування нового світового порядку / Т. Нагорняк, Н. Наталіна, М. Польовий. Політологічний вісник. 2021. № 87. С. 233

²⁸ Кулеба Д. Міжнародна правосуб'єктність: теорія і її перспективи. Альманах міжнародного права. № 2. URL: <http://www.inlawalmanac.mgu.od.ua/v2/07.pdf>

²⁹ Там само

За іншим підходом правосуб'єктність у міжнародному праві розглядається як: якісна ознака (атрибут) суб'єкта міжнародного права та як елемент міжнародно-правової системи³⁰.

З точки зору якісної ознаки така правосуб'єктність може умовно бути розподілена наступним чином:

- загальна, що дозволяє різним суб'єктам (державі, організаціям, угрупованням, індивідам тощо) набувати статусу суб'єкта на світовому ринку;

- галузева, що дозволяє ставати конкретно визначеному учаснику суб'єктом тієї чи іншої галузі міжнародного права;

- спеціальна, тобто та, яка створює можливості для учасників світового ринку бути суб'єктом виключно в конкретно визначених правовідносинах;

- політична, яка останніми роками набуває все більшого значення на світовому ринку та свідчить про політичну роль та важелі впливу того чи іншого суб'єкта, що в свою чергу впливає і на трансформацію політичного простору, а відтак і розвиток світових відносин, як на міжнародній, так і на світовій аренах.

Щодо політичної правосуб'єктності у новому світовому порядку цікаве дослідження здійснили Т. Нагорняк, Н. Наталіна, М. Польовий. Так, вчені зазначають, що політичні актори можуть мати різний «профіль суб'єктності», тобто різний ступінь впливу на трансформацію політичних просторів. Оцінити впливовість політичних акторів можна через наявність у них вагомих у політичному просторі капіталів (політичного, економічного, соціального, символічного) та здатність до їх політичної конвертації. Сукупність зазначених форм капіталів утворює сукупний капітал актора, тобто загальний об'єм ресурсів, якими він може реально скористатися для досягнення своїх цілей³¹.

Характерними ознаками суб'єктності саме нового світового порядку є множинність, поясненням чому виступає об'єднання різних держав в міжнародні, світові об'єднання, або об'єднання між собою, що призводить до

³⁰ Савченко А.О. Поняття, ознаки та види суб'єктів міжнародного права. Київ, 2022. С. 7

³¹ Нагорняк Т.Л. Політична суб'єктність в умовах формування нового світового порядку / Т. Нагорняк, Н. Наталіна, М. Польовий. Політологічний вісник. 2021. № 87. С. 225

посилення рівня інституціоналізації, складності взаємозв'язків. Одночасно з цим множинність призводить і до об'єднання більших капіталів та ресурсів для вирішення глобальних питань, які можуть зачепити інтерес як одного суб'єкта, так і широкого, чи навіть необмеженого кола суб'єктів.

У своїй праці І.І. Петренко та О.І. Салтовський стверджують, що визначення суб'єктності у глобальному плані є доволі проблемним явищем та за результатами комплексного аналізу пропонують виділяти три блоки такої суб'єктності з огляду на діяльність конкретної держави, а саме:

- перший – це самостійність та незалежний рівень компетенції щодо управління справами в межах власних кордонів. Іншими словами мова йде про суверенітет країни. В цьому контексті наша країна показала неабиякий прояв суверенітету, за якого суверенна українська влада спромоглась не тільки зупинити навалу російської орди, однак і зберегти контроль над всіма сферами суспільного життя України;

- другий – системний комплекс заходів, спрямований на ефективну та стратегічну взаємодію з міжнародними партнерами та сильними акторами світової політики. В цьому аспекті Україна також проявила неабиякі показники, і як неодноразово зазначається у цій роботі, попри військову агресію РФ Україна спромоглась об'єднати навколо себе стратегічних партнерів як з Європи, так і з усього світу, включаючи навіть таких політично сильних акторів як США, Велика Британія тощо;

- третій – трансформація та пристосування до так званих «глобальних правил гри». В цьому контексті мова йде про утвердження суб'єктності через глобальне партнерство, спрямоване на подолання кризових та непередачуваних ситуацій (пандемія COVID-19, повномасштабне вторгнення росії на територію України, початок військових дій США на території Ірану тощо)³².

Аналізуючи проблему суб'єктності з точки зору війни росії проти України варто проаналізувати і таку категорію, яка формується в межах суб'єктності, як

---

³² Петренко І.С. Політична суб'єктність та десуверенізація: уроки гібридної агресії росії проти України / І. Петренко, О. Салтовський. Регіональні студії. 2023. № С. 137–138

десуверенізація, що розкривається з точки зору сукупності явищ та процесів, які за допомогою прихованих методів впливу міждержавної взаємодії призводять до позбавлення політичних акторів державної влади та можливості використовувати усі наявні правові механізми задля забезпечення інтересів народу, у тому числі, репрезентації його інтересів на світовій арені.

Саме десуверенізація виступає одним із чинників повноправної реалізації євроінтеграційних та зовнішньополітичних процесів країною.

Проведений аналіз щодо категоріально-сутнісного визначення правосуб'єктності в новому світовому порядку свідчить про те, що суб'єктність напряду пов'язується із такою категорією як «суб'єкт», який виступає учасником на світовому ринку та без наявності якого правосуб'єктність апіорі би не виникала.

В питаннях дослідження суб'єктності у міжнародному праві неможливо оминати ситуацію щодо повномасштабного вторгнення росії на територію України. У цьому контексті державна незалежність постає не просто як протилежність підкоренню та втрати територіальної цілісності, а як сукупність незалежностей в економічній, культурно-ідеологічній, військовій та інших сферах, автентичний стан яких зобов'язується підтримувати державна влада. Для держави, яка прагне бути суб'єктом світової політики, зміцнювати й розповсюджувати власну міць, контроль над суверенітетом є стратегічним завданням³³.

Відтак, будь-який суб'єкт є учасником тих чи інших правовідносин (цивільних, адміністративних, внутрішніх, міжнародних тощо), а тому є суб'єктом права.

Отже, узагальнюючи викладене слід відмітити, що питання понятійно-категоріального апарату з проблем суб'єктності в новому світовому порядку є доволі дискусійними. В спеціалізованій літературі сформовані різні підходи як до визначення поняття «новий світовий порядок», так і до категорії суб'єктності

---

³³ Там само. С. 136

і суб'єкта. У той час, коли ототожнення категорії «світовий порядок» та «міжнародний порядок» є докорінно неправильним, у питаннях визначення суб'єктності та суб'єкта при розкритті їх поняття та сутності слід виходити із поєднання їх з категорією «міжнародне право».

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНА ЯК ПОВНОПРАВНИЙ СУБ'ЄКТ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

2.1. Здатність України щодо впливу на суб'єктів міжнародних відносин та ініціювання змін у глобальній політиці

Повномасштабне вторгнення в Україну та героїчний опір, які українці чинять військам ворога, з одного боку є проявом багатостраждальних подій, поєднаних з героїзмом і мужністю української нації, а з іншого – є чинником, який призвів до пізнаваності нашої країни у світовій спільноті та покращення її суб'єктності та впливу у формуванні нового світового порядку. При цьому, не варто забувати, що численна низка подій, які відбуваються щорічно в кожній державі світу призводять до корегування рівня впливу країн та можуть змінювати позиції держав на світовій арені. Україна в даному випадку не є виключенням.

Фактично, війна в Україні призводить до суттєвих змін світового порядку. Україна перетворилась на ядро військової безпеки для світу, автоматично підсвітивши кризу у міжнародній безпеці. Вказане також породило активізацію світової спільноти і певний розкол між демократами і автократами. Формування дружніх відносин та відносин підтримки України для демократичних країн світу на сьогоднішній день є престижною та важливою місією. Вплив України на держави світу суттєво змінився, що проявляється в укладенні декларацій про партнерство, застосуванні країнами санкцій відносно російської федерації, сприяння у підтримці реформ, інтеграції України до Європейського Союзу та інших світових організацій, створення коаліцій підтримки тощо. Разом з цим, залишаються країни, які займають опозиційні чи нейтральні настрої.

Вплив України на суб'єктів міжнародних відносин призводить і до поступової видозміни у глобальній політичній складовій світу та дипломатії, що доволі яскраво проявляється в укладенні партнерських угод та угод про підтримку за різними напрямками. Загалом, за роки популяризації України та входження до ТОП-20 впливових країн світу, а також зважаючи на наслідками

військових подій в Україні, за доречне видається виокремити кілька ключових напрямків, які свідчать про зміну глобальної політики: порушення світової стабільності внаслідок дій російської федерації; новий поділ Європи; втрата авторитетності низки міжнародних організацій, об'єднань інституцій та/або перебудова векторів та сфер діяльності таких суб'єктів з метою збереження впливу на світовій арені; виклики та загрози демократії; посилення безпекової політики та «гонка озброєнь»; більше залучення світової спільноти та різних держав світу до розв'язання конфлікту з метою запобігання загрози майбутньої війни в Європі; активізація націонал-демократичних сил; посилення політики відповідальності та застосування санкцій; кризи економіки та ресурсів; роль США змінюється від демократичних до консервативних підходів.

Розглядаючи кожен із наведених чинників варто звернути увагу на таке. Окупаційні дії російської федерації викликали спочатку дисонанс у світовій спільноті, яка на початках 2022 року очікувала швидкого просування ворога і на інші країни світу, тому був обраний так званий «режим енергозбереження та очікування». Водночас героїчний спротив українців призвів, з одного боку, до зміни політико-правових процесів у світі, з іншого – породив розбіжності в політиках США та Брюсселю, що особливо активно проявляється з приходом Д. Трампа до влади. Так, Вашингтон суттєво зменшив пакети допомоги Україні, наслідком стала більш активна політика Брюсселю.

Більше того, в світлі останніх подій відбулась і криза між США та країнами Близького Сходу, в межах якої поки світ зайняв позицію вичікування, Україна, яка навчилась прилаштовуватись до потреб фронту та швидкої зміни як міждержавних процесів, так і загострення внутрішніх, не оминула цієї кризи та спромоглась отримати для себе позитивні переваги та посилила свій вплив далеко поза межами Європейського континенту.

У Центрі Разумкова проводячи дослідження на тему «Зовнішня політика України в контексті геополітичних процесів» зробили також слушний висновок, що на позиціях європейського політикуму і громадян не може не позначатися вплив політики керівництва США. Ідеться про суто комерційний підхід до

зовнішніх партнерів, консерватизм, дистанціювання від демократичних норм, автократизм у внутрішній політиці тощо³⁴. Загалом, зміцнення політичних позицій, або прихід до влади популістських, правоконсервативних сил тією чи іншою мірою впливає на позиції країни, позначається, з одного боку, на рівні підтримки зовнішньої політики ЄС в цілому, а з іншого – на позиціюванні щодо війни в Україні, політичній і воєнно-фінансовій допомозі Києву, стані двосторонніх відносин тощо³⁵.

Так, нестабільні настрої діючого Президента Д. Трампа та колоніальні бажання, відволікають увагу світу від українського питання. Світова спільнота перебуває в зоні активного напруження, а Україна перебуває в очікуваннях зниження рівня підтримки у війни проти рф. Зокрема, США обмежило доступ до засобів протиповітряної оборони країнам Перської затоки, фактично припинило політику допомогу Україні, започатковану адміністрацією Байдена, дестабілізувало ситуацію в сфері нафтових ресурсів, політичні гасла Білого Дому постійно змінюються, що не дає змоги світу почувати власну безпеки та усвідомлювати реальні очікування «завтрашнього дня».

Водночас на тлі загострення подій на Близькому Сході держави Перської затоки все частіше проявляють зацікавленість до України. Зовсім нещодавно між Україною та Саудівською Аравією, Катаром і Об'єднаними Арабськими Еміратами були підписані стратегічні угоди про партнерство у оборонній сфері на найближчі 10 років. Такі угоди передбачають, у тому числі, виробництво зброї, обмін бойовим досвідом та підтримку в енергетичній сфері. Світова спільнота відразу зреагувала на такі угоди зазначивши, що Україна доволі вправно «розіграла слабкі карти» та спромоглась перетворити «світову кризу на власну вигоду». Таким чином, в ході конфлікту між США та Близьким Сходом Україна зробила небачений прорив у виході на Близький Схід з власним озброєнням, а американські експерти дедалі частіше сходяться на думці, що

---

³⁴ Зовнішня політика України в контексті геополітичних процесів. Експертні оцінки характеру і впливу деяких зовнішніх факторів. Центр Разумкова. 2025. С. 6

³⁵ Там само. С. 6

розроблена та випробувана Україною система протиповітряної оборони, є не лише суттєво дешевшою у порівнянні зі світовими системами, однак і є набагато ефективнішою, оскільки відповідає реаліям війни і випробувана нею.

Поки російський експорт нафти залишається низьким через дроніві та ракетні удари по Україні Київ може отримувати як економічну, так і політичну вигоду, доводячи, що навіть у глобальних конфліктах технологія та професіоналізм здатні перевершити чисельну перевагу³⁶.

Окрім того, росія, союзником якої є Іран частину ресурсів «розпорошує» на підтримку свого партнера. Вказане є стратегічним кроком для України, який слід вдало використати як для власного накопичення сил всередині країни, так і для демонстрації Європі та світу, що у війні проти України задіяні не лише сили росії, а й її авторитарних союзників, яких варто відмежовувати з демократичної світової спільноти. Новий поділ Європи в результаті впливу українських подій стає неминучим і все більше отримує прояв. Вказане є проявом щодо спроби нового розподілу континенту після падіння Берлінської стіни³⁷.

Втрата авторитетності багатьох міжнародних інституцій та організацій підштовхує країни до пошуку нових шляхів, створення нових альянсів, об'єднання країн в межах декларацій про співпраці тощо. Влучним у даному випадку буде зауважити, що переважна більшість таких альянсів об'єднується навколо України або за її участі.

З почату повномасштабного вторгнення та станом на 2025 рік Україною укладено майже 30 угод про співробітництво у сфері безпеки, що у тому числі свідчить про такі зміни чинників світової політики як безпекова політика та залученість держав світу до розв'язання конфлікту.

Разом з цим, безпекова політика на сьогоднішній день набуває інших проявів. Якщо після завершення Другої світової війни, світ намагався перейти до

---

³⁶ Хмельницька В. Україна виграє від війни Трампа з Іраном: The Telegraph пояснили переваги Києва. 2026. URL: <https://tsn.ua/svit/ukrayina-vyhraye-vid-viyny-trampa-z-iranom-v-the-telegraph-poiasnyly-perevahy-kyueva-3051941.html>

³⁷ Войтовський К.Є. Десять способів, якими війна в Україні змінила світ: огляд дослідження EIU. Національний інститут стратегічних досліджень. С. 2

демократичних та дипломатичних процесів, а Україну активно роззброювали, то події останніх років призвели знову так звану «гонку озброєнь».

Ядерні країни активно розширюють свої ядерні потенціали, по всьому світу, у тому числі в Україні, активно розбудовуються воєнні заводи з виробництва зброї: від набоїв до літаків. Є ознаки того, що готується нова якісна гонка ядерних озброєнь, і порівняно з попередньою, ризики, ймовірно, будуть більш серйозними, оскільки на перший план виходитимуть переваги у космосі, морі, кіберпросторі³⁸.

Особливого значення набуває виробництво дронів усіх типів: наземних, літальних, морських, розвідувальних і інших. Україна змінила безпекову політику ставши одним із ключових країн у вказаному напрямку, на територію нашої країни зайшли великі виробники зброї та дронів, до прикладу Bayraktar, Rheinmetall.

За попередній рік у світі виріс потенціал виробництва зброї, країни змінюють свої рейтинги у виробництві та постачанні зброї. За 2025 рік топ-лідером постачання зброї стала Велика Британія, яка сукупно експортувала озброєння на рекордні 22 мільярди євро³⁹.

На ринок озброєння впевнено виходить і Україна і починає конкурувати з великими державами, що також змінює світову політику. За останні роки Україна винайшла унікальні вироби, як от до прикладу, морські дрони, аналогів яким немає у світі. Частина озброєння, попри війну, Україна експортує, що створює пізнаваність нашої держави на світовому військовому полі. У 2025 році підприємства, акціонером яких є Акціонерне товариство «Українська оборонна промисловість» в особі держави, виробили зброї на рекордні 180 мільярдів гривень, збільшивши обсяги виробництва на 50 відсотків⁴⁰.

---

³⁸ Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека. Щорічник СІПРІ 2025. Стокгольмський міжнародний інститут дослідження миру. 2025. С. 2

³⁹ Уляненко В. Британія встановила рекорд з експорту зброї за 2025 рік. РБК-Україна. 2025. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/britaniya-vstanovila-rekord-eksportu-zbroyi-1766767703.html>

⁴⁰ Підприємства АТ «УОП» на 50 % збільшили обсяги виробництва зброї у 2025 році. URL: <https://ukroboronprom.com.ua/news/pidprijemstva-at-uop-na-50-zbilsili-obsyagi-virobnictva-zbroyi-u-2025-roci>

14 листопада 2022 року Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй була прийнята резолюція № 12470, якою, серед іншого вирішено два фундаментальні питання: розробка механізму відшкодування збитків рф, а також вирішено створити реєстр збитків, втрат та пошкоджень, заподіяних внаслідок дій рф⁴¹. Прийняття вказаної резолюції могло залишитись в планах, оскільки за її прийняття проголосувало 94 країни, у той час як утрималось 73 та проти виступило 14, що показує про невелику перевагу в голосах, а відтак – про неодностайність країн до російсько-українського конфлікту.

У 2023 році вказаний реєстр збитків був створений. Він періодично оновлюється додатковими напрямками, за якими особи, які зазнали втрат та пошкоджень, можуть подати відповідні заяви. Подання заяв здійснюється через портал «Дія». На сьогодні до переліку збитків, які документально фіксуються та вносять в реєстр віднесено: вимушене внутрішнє переміщення; вимушене переміщення за межі України смерть найближчого родича; зникнення найближчого родича; серйозні тілесні ушкодження; сексуальне насильство; катування або нелюдське, чи таке, що принижує гідність, поводження чи покарання; позбавлення волі; примусова праця або служба; примусове переміщення або депортація дітей та дорослих; пошкодження або знищення нежитлового нерухомого майна; втрата житла або місця проживання; втрата доступу або контролю над нерухомим майном на тимчасово окупованих територіях⁴².

Сильну політичну і дипломатичну позиції, які в подальшому потягнули ланцюгову реакцію інших країн світу, стала чітка позиція Великої Британії щодо заморозки російських активів та розробки нормативних механізмів для передання таких активів на користь України. Королівство дотримується чіткої і однозначної позиції щодо запровадження санкцій, намірі притягнення до

---

⁴¹ General Assembly Adopts Text Recommending Creation of Register to Document Damages Caused by Russian Federation Aggression against Ukraine, Resuming Emergency Special Session: Eleventh Emergency Special Session, 15th & 16th Meetings (AM&PV) 14 November 2022 GA/12470. URL: <https://press.un.org/en/2022/ga12470.doc.html>

⁴² Register of Damage for Ukraine. URL: <https://rd4u.coe.int/en/submit-a-claim>

відповідальності та відшкодування росією заподіяної шкоди внаслідок війни в Україні. Станом на сьогодні більшість російських активів залишається замороженими по всьому світу, оскільки відсутній чіткий механізм можливості їх передання та реалізації. Водночас є країни, які все ж таки запроваджують можливі методи, спрямовані на реальне передання коштів від заморожених активів РФ. Так, у результаті коаліції між Японією та Великою Британією за рахунок заморожених активів України вже було передано понад 10 мільярдів доларів за попередній рік, під санкції потрапила численна низка бортів тіньового флоту Росії, повітряні судна, дослідні центри тощо.

В соціально-економічній сфері підтримка України зі сторони ЄС також доволі значуща. Зміну світової політики у досліджуваному дискурсі показує і започаткування ініціативи «Механізм кредитного співробітництва для України» (ULCM). Вказана програма розроблена терміном на 50 років і передбачає створення правових гарантій щодо обслуговування та погашення коштів, які Україна отримає протягом вказаного терміну, обсягом до 50 мільярдів євро.

Зазначений Механізм дозволяє використовувати доходи від заморожених активів РФ для покриття основної суми позики, яка отримується від партнерів в межах ініціативи G7 ERA (Extraordinary Revenue Acceleration for Ukraine), а також відсотків та будь-яких інших витрат, пов'язаних з позикою. Відтак Україна отримує від держав G7 транші виплат⁴³.

Окрему увагу слід звернути на побудову нової архітектури у формуванні світового порядку в контексті переговорного процесу України та Європейського Союзу. Так 25 червня 2024 року в Люксембурзі відбулась перша Міжурядова конференція між Україною та ЄС, що ознаменувала початок фактичних переговорів про членство України в Європейському Союзі⁴⁴.

---

⁴³ Хома Н. Замороження та конфіскація активів як інструменти міжнародного тиску на держави-агресори. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2025. № 51. С. 51

⁴⁴ Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2024 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A3%D0%B3%D0%BE%D0%B>

Після початку повномасштабної агресії РФ у 2022 році ЄС ухвалив низку рішень, спрямованих на соціальну інтеграцію українців: 1) Директива тимчасового захисту (Temporary Protection Directive, TPD) забезпечує доступ до працевлаштування, освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг. 2) Програма «Згуртованість дій для біженців у Європі» (Cohesion's Action for Refugees in Europe, CARE) – фінансує розміщення, навчання, інтеграцію та зайнятність українців⁴⁵.

Важливим кроком стала міграційна політика ЄС відносно громадян України, які вимушені були виїжджати у зв'язку з війною.

Європейський Союз розробив унікальний механізм, який став яскравим прикладом колективного реагування держав Європи на масштабну гуманітарну кризу. Зокрема, українцям був забезпечений швидкий доступ до територій держав-членів ЄС, створені умови для соціальної підтримки та економічного захисту, забезпечені умови працевлаштування тощо.

Крім того, ключовим для України виступає фінансування у 90 мільярдів доларів з ініціативи ЄС. І якщо до моменту оголошення результатів виборів в Угорщині, вказане фінансування блокувалось тогочасною політичною силою, що унеможлиблювало підтримку України, то з приходом П. Мадьяра до влади настрої дещо покращились. Одним із перших та ключових кроків, які повинен реалізувати П. Мадьяр на посаді, є саме розблокування вето на підтримку України в 90 мільярдів. Це оди із наймасштабніших пакетів допомоги, які ЄС

[4%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B0%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E/zvit-pro-vikonannia-ugodi-pro-asociaciiu-za-2024-rik.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Andrii-Oliinyk/publication/399424789_EVROPEJSKI_INICIATIVI_U_SFERI_SOCIALNOI_EKONOMIKI_ANALIZ_INSTRUMENTIV_POLITIK_T_A_MOZLIVOSTEJ_DLA_ZMICNENNA_INKLUZIVNOGO_ROZVITKU_UKRAINI_EUROPEAN_INITIATIVES_IN_THE_SPHERE_OF_SOCIAL_ECONOMY_ANALYSIS_O/links/695a53b09aa6b4649dc7c2de/EVROPEJSKI-INICIATIVI-U-SFERI-SOCIALNOI-EKONOMIKI-ANALIZ-INSTRUMENTIV-POLITIK-TA-MOZLIVOSTEJ-DLA-ZMICNENNA-INKLUZIVNOGO-ROZVITKU-UKRAINI-EUROPEAN-INITIATIVES-IN-THE-SPHERE-OF-SOCIAL-ECONOMY-ANALYSIS.pdf?origin=publication_detail)

⁴⁵ Чорнодід І.С. Європейські ініціативи у сфері соціальної економіки : аналіз інструментів, політик та можливостей для зміцнення інклюзивного розвитку України / І. Чорнодід, Л. Гуляєва, А. Олійник. Економіка та суспільство. 2025. № 80. URL: https://www.researchgate.net/profile/Andrii-Oliinyk/publication/399424789_EVROPEJSKI_INICIATIVI_U_SFERI_SOCIALNOI_EKONOMIKI_ANALIZ_INSTRUMENTIV_POLITIK_T_A_MOZLIVOSTEJ_DLA_ZMICNENNA_INKLUZIVNOGO_ROZVITKU_UKRAINI_EUROPEAN_INITIATIVES_IN_THE_SPHERE_OF_SOCIAL_ECONOMY_ANALYSIS_O/links/695a53b09aa6b4649dc7c2de/EVROPEJSKI-INICIATIVI-U-SFERI-SOCIALNOI-EKONOMIKI-ANALIZ-INSTRUMENTIV-POLITIK-TA-MOZLIVOSTEJ-DLA-ZMICNENNA-INKLUZIVNOGO-ROZVITKU-UKRAINI-EUROPEAN-INITIATIVES-IN-THE-SPHERE-OF-SOCIAL-ECONOMY-ANALYSIS.pdf?origin=publication_detail

коли-небудь залучала для підтримки країн, особливо без урахування статусу країни-члена.

Разом з цим, для підтримання економічної безпеки та стабільності ЄС протягом повномасштабного вторгнення постійно здійснює фінансування України за різними напрямками (енергетика, освіта, сільське господарство, пенсійні та соціальні виплати, озброєння тощо).

Більше того, 17.04.2026 було оголошено про продовження відтермінування Україною погашення державного боргу до 2030 року, а терміни погашення зміщені на період 2034–2039 років, у той час, як перша редакція передбачала започаткування погашення з лютого 2026 року. Такі дії спрямовані на усунення дестабілізації економіки воюючої країни в умовах постійних викликів та загроз. Вказане стало можливим завдяки підписанню меморандуму про взаєморозуміння між Україною та такими країнами як Канада, Франція, Німеччина, Японія, Італія, Нідерланди, Велика Британія, Сполучені Штати Америки та Республіка Корея.

Як убачається, текст меморандуму підписаний не тільки державами-членами ЄС, що підтверджує рівень покращення іміджу України у новому світовому порядку та готовність і престиж для інших країн світу у підтриманні економічно-соціальної стабільності нашої країни.

Посилення ролі України призводить до намагання у поступовому переході від адміністративної пострадянської до ринкової європейської моделі регулювання енергетичної та газової сфер. Саме сфера енергетики зазнає найбільш активної гармонізації з законодавством ЄС.

Енергетична глобальна політика трансформується зазначаючи постійних змін. На тлі диверсійних підривів газопроводів, кабельних мереж, постійного бомбардування енергетичної, газової систем України, критичної інфраструктури відбувається зміна підходу як до використання, так і до охорони відповідних ресурсів.

З метою захисту збереження систем та критичної інфраструктури, а також забезпечення нових підходів до розробки та використання ресурсів створено,

зокрема: NATO Critical Undersea Infrastructure Coordination Cell, основним призначенням якого є охорона та забезпечення схоронності газопроводів і кабелі. Важливими є інновації та нові технології; NATO DIANA (Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic) і фонд інновацій НАТО ключовою метою яких виступає об'єднання зусиль різних держав світу задля розвитку інноваційних технологій, автономних систем, біотехнологій, захисту від безпілотних платформ⁴⁶. Це призводить до формування так званого «технологічного щита» на довгострокову перспективу, що в свою чергу потребує розробки та систематизації міжнародної правової доктрини.

Разом з цим, перебудова ринку енергетики в усьому світі в результаті військових дій з одного боку змусила Європу відмовитись від споживання носіїв, які експортуються росією. Водночас така відмова призвела до найбільшої за всю історію сучасного існування Європи ринку енергії. Якщо раніше Європа поступово переходила до зеленої енергетики з орієнтацією на імпорту, то на разі політична карта у цьому контексті змінюється на самозабезпечення та винахід додаткових альтернативних джерел, які відкривають для країн можливості енергетичної незалежності.

Отже, як убачається, війна в нашій країні не тільки змінила політичні сили України в новому світовому порядку, однак призвела до впливу на інших суб'єктів міжнародної арени, тим самим спровокувавши певні зміни в глобальній світовій політиці за різними напрямками і сферами.

При цьому, досягнути всі видозміни в одній роботі не видається за можливе, тому увага зверталась на одні із найбільш актуальних або ж ті, які мають суттєвий прояв у світі станом на дату написання цієї роботи.

---

⁴⁶ Зовнішня політика України в контексті геополітичних процесів. Експертні оцінки характеру і впливу деяких зовнішніх факторів. Центр Разумкова. 2025. С. 14

2.2. Набуття Україною повноцінної суб'єктності в новому світовому порядку в умовах захисту суверенітету та територіальної цілісності

Події сучасного світу та статистика Індексу м'якої сили, у тому числі, в індексі впливу, у яких Україна останніми роками отримує окреме місце, свідчить про визнання нашої країни на рівні повноцінного суб'єкта в новому світовому порядку. Водночас повноцінна суб'єктність у міжнародних взаємовідносинах в умовах захисту суверенітету та територіальної цілісності виступає доволі складним явищем, у той час як перебування країни у стані війни та вихід на світовий простір не дозволяють говорити про суб'єктність країни в узагальненому вигляді з притаманними для даного явища ознаками. У такому контексті системне дослідження суб'єктності України в новому світовому порядку повинно базуватись на дослідженні цивілізаційної та геополітичної суб'єктності в умовах захисту суверенітету та територіальної цілісності.

Цивілізаційна суб'єктність виступає проявом взаємодії між державою, як системою організації влади, та її громадянським суспільством, від якості якої залежить можливість держави виступати або ж повноправним союзником в новому світовому просторі, або ж, противником, який здатен протистояти країні-агресору.

Цікаве визначення цивілізаційної суб'єктності, яке повною мірою характеризує сучасну суб'єктність України, запропоноване у Національній доповіді «Збереження і розвиток України в умовах війни та миру», за яким – це здатність реалізовувати власні національні інтереси; для цього виникає необхідність впливати на інших, а не бути об'єктом впливу; здатність до незалежності та свободи, спроможності бути собою, розвиватися⁴⁷.

Саме цивілізаційна суб'єктність в умовах боротьби країн за свою територіальну цілісність та незалежність виступає безпосереднім ключем до

---

⁴⁷ Збереження і розвиток України в умовах війни та миру: Національна доповідь. / ред. кол. С. І. Пирожков, Н.В. Хамітов, Є.І. Головаха, С.С. Дембіцький, Е.М. Лібанова, О.В. Скрипнюк, С.В. Стоєцький; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ, 2024. С. 27

безпеки, при чому у ситуації війни росії проти України, вона виступає умовою безпеки для всього цивілізованого світу.

Іншими словами, сильна цивілізаційна суб'єктність є тим чинником, який зупиняє та стримує ворога. При чому історична парадигма показує, що на різних етапах свого розвитку рівень цивілізаційної суб'єктності країн змінюється. Україна не є виключенням. Будь-яка війна одночасно як руйнує суб'єктність, так і сприяє її розвитку⁴⁸.

В умовах війни та історичних подій виявилось, що Україна володіє волею до цивілізаційної суб'єктності, однак інше питання, що формування такої суб'єктності наражається на загрози, виклики та перешкоди.

Геополітична суб'єктність проявляється крізь спроможність держави самостійно здійснювати формування зовнішньої політики та характеризується зміною статусу в міжнародній спільноті від об'єкта, на якого можуть впливати інші суб'єкти на повноправного учасника міжнародних відносин. Геополітична суб'єктність країн у новому світовому порядку характеризується також і прагненням до взаємодії з Європейським Союзом та в Організації Північноатлантичного договору.

В сучасних умовах становлення нового світового порядку рівень цивілізаційної та геополітичної суб'єктності України суттєво зріс. Україна відходить від пострадянської моделі і чітко демонструє свій орієнтований курс до західної цивілізації, яка визнає демократичні цінності та свободу.

Аналіз Глобального індексу м'якої сили, що є міжнародним опитуванням щодо впливовості різних держав світу за низкою показників (культура, бізнес, міжнародні відносини, люди, цінності та спадщина, наука та інше) і є проявом пізнаваності і впливу країни на світовій арені свідчить, що в перший рік повномасштабного вторгнення рівень суб'єктності України в індексі стрімко зріс, у той час, як затягування конфлікту впливає на зміну рейтингу в гіршу сторону.

---

⁴⁸ Цивілізаційна суб'єктність України: від потенцій до нового світогляду і буття людини / С. Пирожков, Н. Хамітов. Проект «Наукова книга», 2020. С. 89

Так, вперше дослідження Глобального індексу м'якої сили було здійснено у 2020 році і Україна до цього рейтингу не увійшла взагалі. У 2021 році Україна фігурувала на 61 позиції серед переліку всіх країн. Рейтинг, опублікований у 2023 році (за узагальненими даними за 2022 рік) свідчить про стрімке зростання України за рівнем впливовості. Так, Україна отримала найбільш показник змін змістившись у таблиці рейтингу з 61 на 37 місце. Цікавим є й рейтинг впливовості в межах дослідження, оскільки у 2022 році Україну визнано в списку серед двадцяти найвпливовіших держав світу⁴⁹.

Водночас зі впливом трьох років повномасштабного вторгнення, фокус уваги до України починає зміщуватись та вже у 2025 році наша країна посіла 46 місце в Глобальному індексі м'якої сили. Більш абсурдно виглядає і той факт, що протягом 2023, 2024 років росія була ізольована від опитування, у той час як у 2025 році думка російської аудиторії знову увійшла до показників оцінки, що в тому числі, вплинуло і на розташування і видозміну країн в рейтингу⁵⁰.

Цей короткий аналіз дає змогу побачити дві сторони медалі: по-перше, Україна за свої роки незалежності нарешті набула того статусу правосуб'єктності на міжнародній арені, який дозволяє її відносити навіть у ТОП-20 країн, що володіють впливом у новому світовому порядку, тобто наша держава стала країною, яка здатна бути почутою на світовій арені; по-друге, системний фокус негативних новин, пов'язаних, у тому числі, з війною, починає зміщувати позиції нашої країни у рейтингу впливовості та м'якої сили, що потребує гнучкості та періодичної видозміни дипломатії. Якщо Україна не зможе «тримати фокус уваги» та не почне впроваджувати більш систематизовану та орієнтовану на різні групи населення і країни політику культурної дипломатії⁵¹,

---

⁴⁹ Україна у Global Soft Power Index. Ukrainian Institute. 2023. URL: <https://ui.org.ua/sectors/projects/ukraine-global-soft-power-index/>

⁵⁰ Україна опустилася на 46 місце у Глобальному індексі м'якої сили 2025. Global Soft Power Index 2025. 2025. URL: <https://brandukraine.org.ua/uk/news/ukrayina-opustilasya-na-46-misce-u-globalnomu-indeksi-myakovi-sili-2025/>

⁵¹ Мандзій А.М. Рекомендації щодо застосування «м'якої сили» України окремих державах (G7, Австрія, Швейцарія, Греція). ADASTRA. 2024. С. 2

тенденція щодо погіршення рівня впливовості України при формуванні нового світового порядку може продовжувати втрачати свої показники.

Абсолютно раціональним видається, що чим вищою є національна безпека країни, тим вищою вважається і її суб'єктність, однак за умови, що відбувається усвідомлення меж такої суб'єктності, за якими вона породжує міжнародні конфлікти чи визначає дисбаланс внутрішнього розвитку⁵².

Однак, саме баланс між рівнем цивілізаційної суб'єктності, який у України підвищився та між національною безпекою, завдяки якому і відбулось таке зростання призвело до визнання України повноправним суб'єктом міжнародних відносин в умовах боротьби за свою територіальну цілісність.

Як вже зазначалось, цивілізаційна суб'єктність є умовним гарантом безпеки. Крізь парадигму такого твердження і з огляду на досліджуване питання варто зауважити, що протягом повномасштабного вторгнення різними державами світу з Україною укладено близько 30 угод про партнерство.

Передумовою до укладення угод про партнерство став довготривалий процес щодо вступу України в Північноатлантичний альянс, тому вирішено було запровадити механізми, які дозволятимуть ефективно надавати допомогу, у тому числі, шляхом постачання зброї, без перебування України у статусі країни-члена НАТО. Світова спільнота вкотре зайняла «режим очікування» та сподівались, що першими таку угоду укладуть Сполучені Штати Америки. Однак, посилення ролі України на міжнародній арені та вихід Великої Британії з Європейського Союзу призвели зовсім до інших результатів, адже Королівство мало намір показати своїм громадянам та всьому світу можливість впливу на формування міжнародної політики, чітку та сильну позицію у новому світовому порядку.

Наслідком таких світових видозмін стало укладення Декларації про сторічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. У Декларації передбачено дев'ять ключових напрямків з визначенням пріоритетів та шляхів співпраці, на яких

---

⁵² Пирожков С. Реальна незалежність України: баланс цивілізаційної суб'єктності та національної безпеки / С. Пирожков, Н. Хамітов. 2022. № 1. С. 676

базуватиметься партнерство, а саме: оборона; безпека; морська сфера; економіка й торгівля; енергетика, клімат і перехід до чистої енергії; правосуддя та притягнення до відповідальності; протидія іноземним інформаційним маніпуляціям і втручанням; наука, технології і інновації; соціальна сфера, культура та спорт⁵³.

Важливим кроком, який показує видозміну міжнародної спільноти є підписання у січні 2026 року між Україною, Францією та Великою Британією Декларації про наміри, якою передбачено розгортання багатонаціональних сил в Україні після війни та створення так званих «військових хабів», у тому числі, які охоплюють плани будівництва захищених сховищ для зброї та техніки.

Слід зауважити, що такий підхід свідчить як про стрімку зміну світової політики, так і про утвердження правосуб'єктності нашої держави у новому світовому порядку в умовах, за яких Україна бореться за свою цілісність та суверенітет. Попри те, що Україна не є членом НАТО чи повноправним членом ЄС і фактично на сьогодні такі дії можуть зіткнутись зі сторони Франції і Британії із певними законодавчими заборонами, держави засвідчують про свою готовність будувати власну політику, дипломатію, реалізовувати міжнародні форми співпраці з власної ініціативи та на власний розсуд. Для нової світової політики це є позитивним кроком, що свідчить про гнучкість та готовність окремих країн світу до реальних дій не дивлячись на загрози, бюрократичні складові і механізми, інші ризиковані чинники.

Суттєве посилення правосуб'єктності України і чіткий напрямок руху до демократичних цінностей, вплинули і на стрімке бажання світової спільноти у безпековій допомозі. Так, на фоні об'єднання сорока держав світу на авіабазі Рамштайн, під час зустрічі яких у квітні 2022 року було прийнято рішення щодо організації Контактної групи з питань оборони України. Станом на лютий 2026 року було проведено 32 зустрічі Контактної групи. Організація засідань в

---

⁵³ Декларація про сторічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії: Декларація від 16.01.2025. URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files/storage/01/36/01/34d2eceb67f712331077c7ee06aa3022_1737033265.pdf

форматі Рамштайн та відповідна співпраця, якою спрямовуються зусилля держав світу на вирішення безпекової кризи, стала доленосною для видозміни та формування нового світового порядку в оборонній сфері.

Так, країнами, які входять до Контактної групи з питань оборони України створено дев'ять коаліцій спроможностей за ключовими напрямками, основним призначенням яких є формування нарощування міжнародної допомоги у воєнній сфері та в підготовці особового складу. Серед таких коаліцій створені: авіаційна; морська; протиповітряної та протиракетної оборона; артилерії; бронетанкової техніки та маневровості; дронів; радіоелектронної боротьби; ІТ-коаліція; розмінування⁵⁴.

Відносини України з НАТО дещо складніші. Незважаючи на те, що наша країна отримала у 2020 році розширений статус партнера, рф своїми імперськими діями намагається будь-яким чином запобігти входженню України до НАТО у статусі повноправного учасника Альянсу та чи не на кожному кроці щодо переговорів України та рф питання щодо заборони входження України в НАТО стоїть на порядку денному.

Однак незважаючи на складнощі у переговорному процесі, посилення правосуб'єктності та авторитету України мало наслідком підписання країнами G7 у Вільнюсі в 2023 році спільного Комюніке Вільнюського саміту, яким, серед іншого, підтверджене взятє зобов'язання в Бухаресті в 2008 році, щодо того, що Україна стане членом НАТО, і визнано, що на шляху України до цілковитої євроатлантичної інтеграції вже немає потреби у виконанні Плану дій щодо членства. Крім того визнано безпеку України частиною безпеки євроатлантичного регіону та взято зобов'язання у підтриманні безпекової сфери перед Україною⁵⁵.

---

⁵⁴ Чернявська Д. F-16 у небі, «Гарпуни» на морі, танки на суші: що 9 західних коаліцій дали Україні у війні з росією. Онлайн медіа «24-Канал». 2025. URL: https://24tv.ua/geopolitics/koalitsiyi-spromozhnostey-yaku-viyskovu-dopomogu-otrimala-ukrayina_n2950011

⁵⁵ Комюніке Вільнюського саміту: Комюніке Північноатлантичної ради 11.07.2023. URL: <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2023/07/11/vilnius-summit-communiqué?selectedLocale=uk>

Під час засідань НАТО питання України підіймається постійно. Країни-члени у переважній більшості є одностайними щодо засудження агресії росії та підтримки України на шляху до боротьби за незалежність, недоторканості та територіальної цілісності. Визнання безпеки України – частиною безпеки євроатлантичного регіону є чи не найбільшим показником декларування офіційного статусу України як ключового партнера у забезпеченні глобальної безпеки та миру не дивлячись на формальні процедурні моменти, які передбачені для вступу в Альянс.

На офіційному вебсайті НАТО міститься доволі цікава інформація, аналіз якої дозволяє системно побачити співпрацю між Україною та Альянсом. І якщо раніше, у цих взаємовідносинах можна було говорити про відносини «допомоги» для України, то з утвердженням та посиленням правосуб'єктності України на світовій арені та декларування безпеки в нашій країні одним із важелів всесвітньої безпеки, за доцільне змінювати формат на «відносини партнерства», а не допомоги.

Так, із офіційного вебсайту убачаються, серед іншого, такі спільні проекти, запущені з ініціативи Альянсу за останні роки:

- Комплексний проєкт допомоги для України, основною метою якою є гарантування безпеки Україні, у тому числі шляхом запуску реформ у відповідній сфері⁵⁶. До повномасштабного вторгнення НАТО фактично виступав одноосібним партнером, який сприяв у розбудові та переформатуванні силових та безпекових структур в нашій країні, однак з урахуванням практичного набутого досвіду Україною у веденні бойових дій, позиція дещо змінилась і відтепер Альянс неодноразово бере до уваги набутий Україною досвід;

- у продовження попередньої думки, у 2025 році був створений Спільний центр Україна-НАТО з питань аналізу, підготовки і освіти⁵⁷. Метою створення

---

⁵⁶ Relations with Ukraine. NATO. 2025. URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/relations-with-ukraine>

⁵⁷ Там само. URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/relations-with-ukraine>

центру виступало об'єднання зусиль та набутих знань і досвіду у війні, а також сприяння їх практичному впровадженню у воєнно-політичних операціях;

- Ініціатива НАТО з безпекової допомоги і навчання для України, основними завданнями якої є надання Україні військової техніки, поєднане з навчанням щодо ведення бойових дій із застосуванням такої техніки⁵⁸. І знову ж таки, якщо раніше такі дії фактично зосереджувались на навчанні України представниками Альянсу, то протягом останніх чотирьох років ситуація докорінно змінилась. Дедалі частіше, представників України, особливо тих, хто безпосередньо бере участь у військових діях з відсічі ворога, залучають для обміну досвідом, оскільки війна в Україні показала, що так звані «методички», які розроблені НАТО, втратили свою актуальність, адже фокус ведення воєнних дій занадто сильно змінився, показавши нерелевантність напрацьованих матеріалів та необхідність у зміні практичних підходів до ведення бойових дій. Більше того, українці під час випробувань неодноразово виявляли недоліки або недопрацювання, які потребують удосконалення у тих чи інших видах техніки з метою її більш ефективного застосування на полі бою, а не в польових випробувальних умовах.

Відтак загострення конфліктів по всьому світу, особливо війна, яка триває в Україні, а також постійне протистояння між Китаєм, Америкою та РФ фактично підштовхнули світ до посилення позицій так званих «середніх країн», до яких з огляду на територію, кількість населення та геополітичну позицію, належить і Україна.

С. Зленко слушно зауважив, що нашу країну неправильно відносити до малих, у той час як ступінь самостійності та впливу на міжнародній арені, хоча суттєво і зріс, не дозволяє відносити нашу державу до категорії великих⁵⁹.

Водночас Україна нарешті набула того рівня правосуб'єктності, коли ні Європа, ні цивілізований світ не здатні ефективно розбудувувати та

---

⁵⁸ Там само. URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/relations-with-ukraine>

⁵⁹ Зленко С.М. Суб'єктність України на міжнародній арені в умовах сучасного світового політичного процесу. Острог, 2023. С. 28

видозмінювати новий світовий порядок без включення в свої внутрішні та зовнішні геополітичні процеси стратегій відносно України. Це обумовлено тим, що на сьогодні Україна є ядром безпеки у світі і дедалі більше країн намагаються укласти з Україною військово-політичні альянси навіть попри відсутність у нашої країни статусу члена НАТО. Такі дії доволі яскраво підсвічують визнання повноцінної суб'єктності нашої держави в новому світовому порядку.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНОЮ СВОЄЇ СУБ'ЄКТНОСТІ В НОВОМУ СВІТОВОМУ ПОРЯДКОВІ

3.1. Пріоритетні напрями реалізації суб'єктності в новому світовому порядку

Суб'єктність у нового світовому порядку є багатокomпонентним та складним явищем, реалізація якої напряму залежить від суб'єкта. Питання, які стосуються реалізації Україною суб'єктності в новому світовому порядку на сьогоднішній день багато в чому залежать від складних історичних подій, які проживає наша держава. Сучасний світ дедалі частіше починає використовувати таке поняття як «українська суб'єктність», що з одного боку призводить до посилення позиції України на світовій арені, а з іншого – породжує певне роздратування у багатьох державах, особливо, у РФ та її союзників. Разом з цим, правильне визначення пріоритетних напрямків реалізації суб'єктності напряму впливає на вектор руху держави, посилення та утвердження її позицій на ринку світових акторів, сприяє формуванню іміджу країни у глобальному вимірі.

Ураховуючи викладене, актуальним виступає дослідження питання щодо визначення пріоритетних напрямів реалізації суб'єктності Україною в новому світовому порядку. При цьому, варто зауважити, що досліджені нижче напрями не є вичерпними, оскільки в умовах постійних викликів та загроз, розвитку міждержавних зносин, вступу до міжнародних та європейських організацій та посилення євроінтеграційних процесів, пріоритетні напрями розвитку та реалізації правосуб'єктності постійно видозмінюються.

Отже, до напрямків суб'єктності України, реалізація яких в новому світовому порядку є пріоритетною, автором пропонується відносити наступні: цивілізаційна; геополітична; міжнародно-правова; геоeкономічна; інноваційна.

Реалізація суб'єктності країною залежить не тільки від зовнішніх факторів, зокрема, взаємодії з іншими країнами та розвитку міждержавних зносин, однак багато в чому полягає від дієвої реалізації внутрішніх факторів, які впливають на стійкість держави та захищеність її від зовнішніх загроз. У цьому випадку

ключову роль відіграє цивілізаційна суб'єктність, особливості якої опосередковано розкрито у попередньому Розділі цієї роботи. Завдяки свідомій цивілізаційній суб'єктності Україна змогла витримати наступ РФ і не бути зруйнованою як держава при першій хвилі наступу ворога, а навпаки ствердила свої проєвропейські цінності, на досягнення яких спрямувала ще більше зусиль після повномасштабного вторгнення.

У спеціалізованих наукових джерелах цивілізаційну суб'єктність розглядають як стан розвитку держави, за якого вона самостійно обирає вектор руху в економічному, політичному та духовно-культурному напрямки та виступає цілісним суб'єктом власних проявів⁶⁰.

Слушною є позиція, відповідно до якої посилення суб'єктності України багато в чому залежить від чіткого усвідомлення наявного потенціалу і ресурсів, а саме: географічного розташування; потужного людського свідомого ресурсу; працелюбивої трудової сили; розвиненої системи підготовки професійних кадрів за різними напрямками; наукового потенціалу; запасів природних ресурсів та розвиненої аграрної сфери та інших ресурсів тощо.

За такого підходу на перший план виходить взаємодія цивілізаційної суб'єктності та національної суб'єктності. Деякі вчені стверджують, що безпека може суперечити незалежності, а незалежність – безпеці. Однак, правильне поєднання вказаних двох критеріїв якраз і впливає на стійкість цивілізаційної безпеки. Іншими словами, органічна цілісність безпеки і незалежності повинна мати певну явно виражену якість та виступати проявом взаємодії внутрішніх факторів за яких вплив зовнішніх факторів є мінімальним.

Іншими словами, у такій взаємодії і проявляється цивілізаційний аспект функціонування країни, за якого зовнішні чинники можуть бути допоміжними, однак не основними. Зовнішні чинники фактично допомагають вектору розвитку країни, однак не можуть впливати на зміну вибору її пріоритетів. Ця свобода і означає справжню суб'єктність країни – здатність самостійно творити свій

---

⁶⁰ Пирожков С. Реальна незалежність України: баланс цивілізаційної суб'єктності та національної безпеки / С. Пирожков, Н. Хамітов. 2022. № 1. С. 670

цивілізаційний проєкт і втілювати його в життя, обираючи своїми партнерами і союзниками тих, хто є комплементарним на цьому шляху⁶¹.

Взаємодія національної безпеки та цивілізаційної суб'єктності проявляється, серед іншого, і у тому, що з набуттям певної міри безпеки, країна здатна посилювати свою цивілізаційну суб'єктність. І вже в цьому випадку на перший план якраз і виходять зовнішні чинники. На прикладі України доволі детально можна простежити посилення досліджуваного виду суб'єктності у співвідношенні з посиленням безпеки. Так, на початку війни країни Європи та інші країни «вичікували» першого витка розвитку подій, відтак Україна першу хвилю наступу відсікла виключно завдяки наявному власному потенціалу (людського, військового, науково-технологічного). Після усвідомлення світовою спільнотою чіткою волі України, партнери почали активізацію щодо надання військової допомоги з метою сприяння у забезпеченні безпеки. Чим більше країн приєднувалось до допомоги, тим більше питання України виходило на перші шпальта збереження європейської безпеки. Саме з цього моменту раніше проявлена чітка цивілізаційна суб'єктність України почала утверджуватись та набувати більш сильного прояву.

Разом з цим, якщо на початку повномасштабного вторгнення українці засвідчили про стійкий рівень цивілізаційної суб'єктності, то на сьогоднішній день постійні обстріли, мобілізація, «втома від війни» та її тривалість, а також ряд негативних чинників, породжених війною, впливають і на розхитування так званої «стійкості» цивілізаційної суб'єктності. Спостерігається відтік кадрів, молодь все частіше обирає для навчання заклади освіти, розташовані поза межами країни, географічне розташування впливає на загострення «конфліктів» у зерновій та аграрній сферах тощо. За таких умов важливим є посилення та збереження цивілізаційної суб'єктності.

Відтак, окрему увагу звернемо на пріоритетні напрями розвитку цивілізаційної суб'єктності. У першу чергу, важливим напрямком є розробка

---

⁶¹ Пирожков С. Що означає бути суб'єктом історії та сучасності? / С. Пирожков, Н. Хамітов. Наука і суспільство. 2020. № 7. С. 8

стратегії суспільного розвитку, яка, з огляду на гострі події, може бути як коротко, -середньо, так і -довгостроково. Така стратегія фактично повинна виступати «планом дій», який дозволить суспільству усвідомити перспективи майбутнього країни та наглядно побачити можливі шляхи, пріоритетні напрямки розвитку та вектор руху держави у найближчій чи середньостроковій перспективі. За таких умов, стратегія повинна спиратись також на врахування потенційних напрямків розвитку і інших країн, до взаємодії з якими прагне Україна, передбачати глобальні шляхи розвитку і цивілізаційного поступу, а також місця і ролі нашої держави в таких межах⁶².

Важливим аспектом виступає також посилення громадянського суспільства. Попри посилення цивілізаційної суб'єктності України, громадянське суспільство далеко не завжди наділене тією якістю, яка притаманна для європейських країн. Пояснюється це рядом таких чинників: через пострадянський вплив, процес переформатування громадянського суспільства та переоцінки суспільних цінностей в нашій країні відбувався доволі довго; досвід функціонування «формальних» інститутів громадянського суспільства; корупційна складова, яка була присутня при утворенні інститутів громадянського суспільства, одним із останніх прикладів можна окреслити утворення в умовах війни благодійних фондів виключно з метою «самозбагачення»; намагання політичних рухів та партій через організацію інститутів громадянського суспільства отримати бажаний електорат та підтримку.

Разом з цим, важливим фактором посилення цивілізаційної суб'єктності виступає і правильне використання «зовнішніх чинників», про які зазначалось вище. У цьому контексті, Україна показала чітку позицію, яка з початком повномасштабного вторгнення тільки утвердилась, а саме, вектор

---

⁶² Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь / за ред. О.М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. С. 13

євроінтеграційного розвитку та бажання стати країною-членом ЄС та НАТО, що більш детально буде розкрито у наступному підрозділі.

Одним із важливих напрямів реалізації суб'єктності у новому світовому порядку є геополітична суб'єктність. Пояснюється це тим, що новому світовому порядку притаманна низка акторів, які володіють різною політичною силою, ступенем взаємозв'язків та впливу, рівнем інституціоналізації. Посилення геополітичної суб'єктності впливає на зміну політичних ролей та місця акторів у глобальному світовому порядку. В умовах війни для України вкрай важливим виступає зміна політичних ролей та схилення сильних політичних акторів на її підтримку, а відтак і посилення власної суб'єктності у досліджуваному напрямку.

Реалізація геополітичної суб'єктності потребує ефективною та дієвою структурованості її носія, тобто держави. В сучасних умовах політична суб'єктність України переходить від латентної до актуальної та включає в себе кілька пріоритетних компонентів: суверенітет та незалежність; активну зовнішню політику; безпеку; економічну незалежність; вплив на міжнародну політику⁶³.

Ключовим показником описаних вище критеріїв фактично виступає те, що при реалізації геополітичної суб'єктності держава сама вправі обирати та реалізовувати рівень суб'єктності таким чином, щоб вирішувати питання, пов'язані з безпекою, захистом територіальної цілісності та недоторканості її територій, економікою, міжнародним партнерством тощо самостійно і в тих межах і способах, в яких вважає для себе за потрібне, у той же час без позбавлення права звертатись до інших країн та організацій за підтримкою.

За аналогією з цивілізаційною суб'єктністю уваги потребує визначення пріоритетних напрямів розвитку геополітичної суб'єктності. Одним із таких напрямів, є посилення здатності України брати активну участь у формуванні

---

⁶³ Бандрівський Б.Б. Геополітична суб'єктність України в умовах стратегічної співпраці з міжнародними партнерами: виклики, можливості та перспективи / Б. Бандрівський, А. Кіщун. Дослідження та інновації. 2024. № 2 (2). С. 5

міжнародної політики, що може бути реалізовано завдяки використанню набутих стратегічних зв'язків для впливу на важливі глобальні процеси. Це забезпечує можливість захисту національних інтересів на міжнародній арені, зокрема у питаннях безпеки та територіальної цілісності⁶⁴.

Ефективна реалізація геополітичної суб'єктності у сфері міжнародної політики, впливає і на покращення клімату і в інших сферах: обороноздатності, посилення економіки, стратегічного партнерства, реформування різних сфер.

Важливим проявом сильної геополітичної суб'єктності, особливо в умовах війни, є здатність України до швидкої імплементації реформ.

В свою чергу, ефективні показники геополітичної у співвідношенні з цивілізаційною суб'єктністю, впливають і на імідж держави на світовій арені, породжуючи міжнародну суб'єктність та стратегічне партнерство.

Одним із найбільш ефективних засобів утвердження суб'єктності в новому світовому порядку виступає саме міжнародна правосуб'єктність до основних ознак якої можна віднести: право щодо налагодження чи припинення дипломатичних стосунків з іншими країнами; право укладення міжнародних договорів, стратегічних планів, угод про партнерство тощо; право на захист прав та законних інтересів держави у міжнародних організаціях, у тому числі, судових.

Україна засвідчила про демократичний намір реалізації своєї міжнародної суб'єктності через євроінтеграційні процеси і бажання стати членом міжнародних та європейських організацій. Через повномасштабне вторгнення показник міжнародної правосуб'єктності суттєво підвищився, що проявляється у безупинному укладенні різного роду міжнародних угод, участі в міжнародних самітах та заходах, зустрічі перших осіб держави зі світовими лідерами.

Разом з цим, вдосконалення у вказаному напрямку, на наш погляд, потребує продовження розширення сфери дипломатичного регулювання. Війна

---

⁶⁴ Бандрівський Б.Б. Геополітична суб'єктність України в умовах стратегічної співпраці з міжнародними партнерами: виклики, можливості та перспективи / Б. Бандрівський, А. Кіщун. Дослідження та інновації. 2024. № 2 (2). С. 5

призвела до посилення міграційних процесів українців та вимушеної зміни місця проживання, а відтак потреба у захисті прав наших громадян у різних куточках світу постійно зростає. При цьому, позитивна динаміка все ж таки відображається. Так, якщо станом на 2019 рік за кордоном функціонували 22 генеральні консульства та 11 консульств України, то за офіційними даними рішення Комісії ВРУ щодо посилення захисту та підтримки громадян України, які внаслідок російської війни проти України змушені були виїхати за кордон станом на травень 2025 року консульські послуги надаються 119-ма посольствами та консульськими установами України за кордоном у 90 країнах світу⁶⁵.

Важливим напрямком безсумнівно є вступ України до ЄС та НАТО, про що неодноразово детально розкривалось у цій роботі.

Посилення потребує також і напрямок налагодження міжнародного партнерства не тільки в оборонній сфері, а й в соціальній, спрямованій саме на захист прав громадян, які виїхали за кордон. До прикладу, станом на сьогодні Україною укладено тільки 9 угод у сфері пенсійного забезпечення з європейськими країнами, які гарантують українцям право на отримання пенсії та соціальних виплат у сфері пенсійного забезпечення у разі зняття з реєстрації в Україні та переїзді на тимчасове чи постійне місце проживання за кордон. До таких країн належать Польща, Словаччина, Чехія, Болгарія, Литва, Латвія, Португалія, Естонія, Бельгія.

За наявності угоди між Україною та державою-перебування українських громадян, право на забезпечення пенсійних виплат не припиняється, у той же час, у всіх інших випадках, виплата пенсійних виплат призупиняється і таке право може бути поновлено виключно у судовому порядку на території України, що є доволі складним процесом, особливо для людей похилого віку. Це тільки

---

⁶⁵ Щодо посилення захисту та підтримки громадян України, які внаслідок російської війни проти України змушені були виїхати за кордон. Інформаційна довідка: рішення Комісії Верховної Ради України від 20.06.2025 № 04-82/3-2025/143428. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/76022.pdf>

один із прикладів, який потребує удосконалення та посилення ролі і впливу міжнародної правосуб'єктності з метою захисту прав громадян України.

Геоекономічна суб'єктність України в умовах повномасштабного вторгнення зазнала суттєвих змін та переорієнтації. Якщо раніше економічні відносини нашої країни спрямовувались більшою мірою на співпрацю з РФ та пострадянськими країнами, то на сьогодні Україна впевнено виходить до єдиного європейського ринку, що відкриває нові можливості для співпраці. Вказане породжує системні зміни бізнес-процесів та нормативного регулювання, оскільки держава наближає український ринок до європейських правил, норм та стандартів.

Завдяки підтримці ЄС відбувається впровадження спільних реформ, до прикладу, в інфраструктурній сфері, сфері оподаткування, вільного ринку, безмитного оформлення перетину кордону окремими групами товарів тощо.

Одним із пріоритетних економічних напрямів України виступає саме аграрний сектор, який протягом останніх п'яти років зазнав колосального тиску, одночасно з яким набув і нових можливостей та технологій.

Відбувається структурна адаптація вітчизняного аграрного сектору до європейського ринку, оскільки «тимчасова логістика», на яку Україна спиралась на початку війни, фактично стала основною архітектурою експорту⁶⁶. Разом з цим, посилюючи економічну суб'єктність на подальші кілька років Україна повинна закріпити таку архітектурну економічну перебудову конкретними довгостроковими контрактами, планами дій, а також посилити технологічні показники, зокрема, використання цифрових технологій, сприяння у підвищенні пропускної здатності, стандартизації продукції до вимог європейського ринку тощо.

На сьогодні існує необхідність перетворення земель з «пасиву на папері» на «реальний актив». В цьому випадку чи не найяскравіше проявляється

---

⁶⁶ Коханюк Я. Аграрний сектор України у період війни та відновлення: економічна стійкість і структурна модернізація. Актуальні проблеми економіки. 2025. № 10 (292). С. 185

економічна суб'єктність, яка вимагає одночасного поєднання двох компонентів, прозоре оподаткування та можливість залучення кредитів.

Ключовим напрямом виступає і посилення та розвиток енергетики. У той час, коли Україна систематично зазнає ракетних та дронівих атак на енергетичній системі по всій Україні, слід зауважити, що завдяки налагодженій співпраці та нормативному регулюванню з ЄС вдалося відшукати альтернативні енергетичні потоки, зокрема, зелена енергетика. Вказана видалось за можливе через отримання фінансової підтримки на покриття витрат надавачам послуг зеленої енергетики, що автоматично призвело до зацікавленості побутових споживачів інвестувати альтернативні джерела та автоматично ставати надавачами послуг з урахуванням коефіцієнту покриття згенерованої електроенергії.

Важливим напрямком розвитку економічної суб'єктності могло б виступати посилення співпраці між Україною Польщею, країнами Балтії, Чехією, Словаччиною, а в перспективі з Туреччиною через створення так званого Міжмор'я. Однак реальна перспектива такого проєкту в умовах війни та перебування російського флоту у морських водах є сумнівною та майже неможливою. Однак, вона є перспективною та не втратить своєю актуальності після закінчення воєнних дій на території України.

Більше того, стримуючим фактором розвитку геополітичної суб'єктності на сьогоднішній день виступає залежність нашої економіки від дотацій та міжнародних кредитів, оскільки державний борг України невпинно зростає. Разом з тим, оптимізувати борг до рівня допустимого у найближчій перспективі, на жаль не вдасться.

Однак варто зауважити також і на тому, що важливим елементом економічного розвитку, а відтак, і посилення економічної суб'єктності держави виступає її інноваційних та технологічний розвиток. Реалізація стратегії гео економічної суб'єктності потребує збільшення експорту високотехнологічної

та високоінтелектуальної продукції, а отже її виробництва⁶⁷. У цьому контексті необхідно зазначити, що за останні кілька років Україна здійснила прорив у сфері виробництва дронів різного спрямування. Такі технології суттєво підвищили інтерес та інвестиційну привабливість України як важливого стратегічного партнера. Економічно правильним виступає укладення угод про партнерство у відповідній сфері, оскільки ера дронів зараз є найбільш актуальною, а правильне використання наявного потенціалу може суттєво посилити гео економічні позиції України в новому світовому порядку, хоча говорити про сильну економічну позицію в умовах повномасштабного вторгнення, на жаль, неможливо.

Загалом, правильне визначення пріоритетних напрямків реалізації суб'єктності впливає на позицію держави в новому світовому порядку та зацікавленість у партнерстві інших країн та світових організацій. При цьому, попри окреслені напрямки та окремі аспекти, які мають явний прояв, чи навпаки потребуються посилення в межах того чи іншого напрямку суб'єктності слід розуміти, що вони не є вичерпними та усталеними, а відтак можуть варіюватись в залежності від численної низки процесів і явищ, які виникають, змінюються чи припиняються у новому світовому порядку.

---

⁶⁷ Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь / за ред. О.М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. С. 35

3.2. Європейська інтеграція України як форма звільнення від колоніального впливу росії та чинник геополітичного впливу в новому світовому порядку

В умовах повномасштабного вторгнення РФ на територію України, європейська інтеграція стає рушійним чинником не тільки стратегічної співпраці та партнерства, а й виступає важливим кроком для позбавлення України від пострадянського колоніального впливу імперських амбіцій російської федерації. Більше того, видозміна і ускладнення геополітичних світових процесів все більшою мірою спонукає Україну шукати солідарності з Європейським Союзом та країнами Європи в цілому.

Посилення геополітичної суб'єктності України при формуванні нового світового порядку проявляється через явно виражений намір і чіткі дії щодо набуття повноправного статусу члена Європейського Союзу та НАТО, оскільки входження до їх складу є свідченням визнання держави повноправним суб'єктом світової спільноти. Поштовхом до таких дій стало усвідомлення Україною необхідності відмежування від пострадянської колоніальної політики та від політики нейтралітету відносно російської федерації.

У своїй праці Головнокомандувач Збройних Сил України Олександр Сирський здійснив детальний аналіз кейсу «РФ-Україна», у межах якого простежуються колоніальні настрої дій РФ відносно України в особі «лідера-глобаліста путіна». Вказана праця заслуговує на увагу, оскільки серед особливостей глобалістських амбіцій РФ виокремлено:

- поєднання імперської ідеології з глобалістичним баченням РФ як «центру альтернативної цивілізації», де путін не просто хоче контролювати Україну, а намагається «переписати» правила глобальної світової безпеки;

- способи, якими РФ намагається запровадити глобальні зміни, виглядають наступним чином: військова сила як чинник глобального тиску; розмивання норм міжнародного права; енергетичний та ядерний глобалізм; гібридні режими і терор, у тому числі, за допомогою співпраці з «антизахідними силами»; гібридна війна та масштабна дезінформація;

- наслідки для України та світу, оскільки Україна фактично стала «полем бою» глобальних світових проєктів. Фактично відбулось зіткнення між авторитарними режимами (рф та союзники) з демократично-глобалістичним режимом (ЄС, НАТО та Захід)⁶⁸.

Водночас події в Україні та намагання рф поширити свою «імперську владу та амбіції» на країни Європи, призвели до пришвидшення євроінтеграційних процесів України та поступової перебудови ініціатив ЄС під впливом геополітичних чинників, які формуються у європейському регіоні.

Україна набула статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу 23 червня 2022 року. Завдяки мужності в захисті своєї територіальної цілісності процес вступу до ЄС суттєво пришвидшився. Україна стала цікавим та потенційно вигідним кандидатом, членство якого може призвести до популяризації і підняття рейтингу ЄС. Країни-опоненти війни, що є членами ЄС (Угорщина, Словаччина тощо) гальмують процес вступу, блокуючи прийняття стратегічно важливих рішень. Водночас політично виважені країни-члени ЄС шукають важелі впливу на такі держави, у тому числі, через зменшення дотацій чи допомоги у вирішенні їх питань національного значення. Пошук такого «європейського балансу» є прямим підтвердженням офіційного визнання повноправної суб'єктності України на міжнародній арені.

Фактором успішності просування України до євроспільноти є зміцнення внутрішньої єдності та стійкості, запровадження продуктивних внутрішніх проєвропейських реформ, нарощування оборонного потенціалу для протистояння російській інтервенції⁶⁹.

Попри те, що офіційний вступ України в ЄС ще не відбувся, Україна в умовах війни фактично стала логістичним та енергетичним партнером ЄС. Так,

---

⁶⁸ Сирський О. Глобалізм і нова епоха воєн: від світового порядку до асиметрії безпеки. *Military Science*. Vol. 3. No. 3. 2025. С. 18

⁶⁹ Сирський О. Глобалізм і нова епоха воєн: від світового порядку до асиметрії безпеки. *Military Science*. Vol. 3. No. 3. 2025. С. 12

були підписані угоди про вантажні перевезення автомобільним транспортом, а також відбулось запровадження спільної енергетичної політики⁷⁰.

За статистичними даними, опублікованими експертами Разумков центр щодо Європейської інтеграції України, понад 94 відсотка респондентів оцінюють європейську інтеграцію України як важіль протистояння російській агресії, тим самим зазначаючи про протистояння насильницькій та колоніальній інтервенції⁷¹. В умовах нового світового порядку європейська інтеграція виступає для України одним із чинників реального збереження територіальної цілісності та незалежності, оскільки нестабільність позиції Сполучених Штатів Америки щодо російсько-української війни дедалі частіше викликає сумніви та підштовхує до більш системних та явно виражених дій зі сторони ЄС.

Разом з цим, геополітичні зміни призвели і до потреби ЄС у переформатуванні не тільки ініціативи «Східне партнерство», що було запроваджено з метою посилення економічної та політичної інтеграції країн-сусідів Європейського Союзу, в тому числі, України. Загострення військових дій на території України призвело до потреби ЄС переформатувати політику, яка стосується країн ініціативи «Східного партнерства», оскільки існуючі політики та кроки виявились неадекватними у сучасних реаліях та потребують переходу від «політики дипломатії» до «політики безпеки».

Загалом, збройна війна, викликана загарбницькими діями росії проти України, вже давно вийшла за рамки регіонального конфлікту та фактично стала каталізатором довготривалих змін у глобальному порядку, породивши тим самим потребу у впровадженні нових стратегій як міжнародної безпеки в цілому, так і європейської безпеки⁷².

---

⁷⁰ Сівова Т.Ю. Перспективи вступу України до Європейського Союзу в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2025. № 73. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5894/5832>

⁷¹ Європейська інтеграція України: стан, виклики, перспективи. Думки і позиції експертів. Центр Разумкова. 2025. С. 6

⁷² Шевель І.П. Вплив війни росії проти України на геополітичні та глобальні зміни у світі: соціополітичний дискурс. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2024. № 13. С. 194

В умовах швидкоплинного загострення військових конфліктів по всьому світу, рушійним поштовхом до яких стала саме війна в Україні, слід приділити увагу наведеному вище твердженню, зокрема, в контексті стрімкої зміни політики Європейського континенту в сфері безпеки. Так, ЄС фактично з після повоєнних подій Другої світової війни у політиці безпеки спирався на нормативну дипломатичну складову, в той час як сучасні події призвели до видозміни такої позиції, спрямувавши її на посилення оборонно-промислового комплексу.

Навіть якщо аналізувати події останніх десяти років, то в Глобальній Стратегії Європейського Союзу 2016 року було задекларовано такі основні засади зовнішньої політики, як єдність, залученість, відповідальність і співробітництво. У той час, як серед ключових пріоритетів виділено безпеку Європейського Союзу; державну та соціальну стійкість на сході та півдні ЄС; комплексний підхід до конфліктів; регіональні порядки, засновані на співробітництві; глобальне управління в ХХІ столітті ⁷³; ⁷⁴.

Іншими словами, такі ідеї спрямовані на правові та дипломатичні механізми взаємодії, на мінімізацію військових ризиків дипломатичними методами.

Таке нормативне регулювання та спрямування на дипломатію одночасно виступало проявом, так званої, м'якої сили у державно-політичних процесах, у тому числі, на міжнародній арені. В окремих наукових джерелах звучить дуже слушна думка, за якою багато років основною візитівкою зовнішньої політики Європейського Союзу виступала «нормативна сила», яку прирівнюють також до

---

⁷³ Требін М. П. Європа в пошуках оптимальної системи безпеки. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (XXXIX Харківських політологічних читань), м. Харків, 28 березня 2025. Харків: Право, 2025. С. 26

⁷⁴ Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf

«м'якої» або ж «трансформуючої» сили. Саме нормативна сила є проявом ідентичності ЄС, яка уникала військових акцентів нормативного урегулювання⁷⁵.

І якщо раніше ЄС при розробці важливих стратегічних документів, що впливали на пряме формування та видозміну геополітичних процесів, намагався уникати згадування про будь-які військові ризики для власної безпеки, то війна в Україні суттєво змінила риторичу.

Чинник геополітичного впливу України на формування нового світового порядку призвів до потреби в розробці та реалізації стримувальної геополітичної стратегії. Механізми «стримувань і противаг» почали переходити до одних із найбільш нагальних напрямків у оборонній сфері. Показник правової дипломатії дедалі більше стає відносним. Дипломатія перейшла у площину виміру військової сили країн. І чим більший військовий потенціал країни, тим менше рівень дипломатичних врегулювань притаманним для такої країни. Вказане дестабілізує не лише світовий порядок у глобальному значенні, однак суттєвою мірою призводить до порушення балансу дипломатичних сил та можливостей рівноправної реалізації суб'єктності різними державами світу у формуванні нового світового порядку.

Після повномасштабного вторгнення РФ на територію України у березні 2022 року Європейський Союз схвалює дорожню карту з визначенням чітких та реальних загроз у сфері безпеки та оборони Європейського континенту під назвою «Стратегічний компас», який містить чотири блоки: дія; безпека; інвестиції; партнери⁷⁶.

Європейські вчені досліджуючи вказаний документ звернули увагу, що чи не вперше країни-члени ЄС постали підняли питання визначення найнебезпечніших ризиків та загроз для ЄС; який чином має відбуватись

---

⁷⁵ Требін М. П. Європа в пошуках оптимальної системи безпеки. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (XXXIX Харківських політологічних читань), м. Харків, 28 березня 2025. Харків: Право, 2025. С. 28

⁷⁶ A Strategic Compass for Security and Defence. For a European Union that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and security. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>

використання наявного на території ЄС військового потенціалу; посилення впливу ЄС в сучасних умовах не тільки як регіонального, однак вже і як глобального гравця глобальної спільноти⁷⁷.

Окрім того, формується і чітке розуміння необхідності військової видозміни формату діяльності ЄС, так як декламується рішення не тільки про збільшення чисельності військової сили, що раніше не було притаманним для стратегічних документів ЄС. Відбувається визначення необхідності посилення військових навчань, діяльності військово-розвідувальних служб, розробки комплексу заходів, які сприятимуть протидії гібридним загрозам та дезінформації у відповідному напрямку.

Варто зауважити, що такі дії Європейського Союзу є свідченням переформатування політики, в тому числі, щодо країн «Східного партнерства», а поглиблення співпраці з Україною в безпековій сфері є прямим доказом зміцнення військово-політичної співпраці та потреби ЄС в отриманні стратегічно важливого партнера, який на сьогоднішній день на мапі світу вважається одним з найбільш сильних суперників, здатних чинити опір колоніальним та загарбницьким планам російської федерації.

Перегляд політики «Східного партнерства» країни-члени ЄС фактично почали реалізовувати з моменту вторгнення РФ на територію України ще в 2014 році: створення у 2014 році литовсько-польсько-української бригади, метою якої виступав обмін передовими військовими здобутками країн партнерства; Ризький саміт Східного партнерства у 2015 році з ініціативи Австрії, представник якої зазначив на необхідності створення «світу стабільності», а не «нових розділових ліній в Європі» тощо⁷⁸. На практиці дієвість зміни такої політики реально відбулась після 2022 року, що автоматично

---

⁷⁷ Blockmans S., Crosson D. M., Paikin Z. The EU's Strategic Compass: a guide to reverse strategic shrinkage. CEPS. 2022. URL: <https://www.ceps.eu/cepspublications/the-eus-strategic-compass/>

⁷⁸ Турчин Я. Перспективи Східного партнерства в умовах геополітичних трансформацій Східноєвропейського регіону. Європейська інтеграція та національна ідентичність: інституційний і ціннісний виміри / Матеріали II Українсько-польського наукового форуму (12–13 травня 2016, Львів). – Львів-Olsztyn: «ПП Сорока», 2016. С. 318

вплинуло на швидку зміну геополітичних процесів не тільки по всій Європі, а й фактично по всьому світу.

Видається за можливе стверджувати, що події в Україні та пришвидшення її євроінтеграційних намірів, призвели до зміни сил гравців глобальної спільноти, змусивши європейський континенте тільки замислитись, однак і швидко переорієнтувати вже усталену політику дипломатії на політику дій. Фактором цьому стала зміна часів, за яких на глобальній політичній арені відбувалось розмежування категорій «війна» та «мир» суттєво змінились та починають втрачати чіткі межі.

Інтеграція України до ЄС фактично призводить до глобальних геополітичних змін в новому світовому порядку, які отримують особливо виражений прояв у таких напрямках (зокрема, але не виключно):

- зміна альянсів та європейської системи колективної безпеки в цілому. Як вже зазначалось, дедалі частіше європейські країни світу шукають шляхи до укладення з Україною партнерських безпекових угод, при чому, якщо на початку повномасштабного вторгнення угоди більшою мірою декларували допомогу Україні в односторонньому порядку, то на п'ятому році повномасштабного вторгнення Україна стає дедалі більше цікавим партнером у стратегічному плані, що особливо ретельно підсвітили події останніх місяців у межах загострення військових конфліктів у світі. Мова йде про намагання європейських країн та держав світу отримати розроблене та випробуване на реальному полі бою в Україні озброєння, зачасту аналогів яким немає у світі, як от, дрони-перехоплювачі, морські дрони, ракети тощо. Крім того, колективна безпека Європи починає більшою мірою формуватися саме навколо України, тим самим все більше віддаляючи нашу державу від колоніального впливу росії та ставлячи проєвропейський вектор розвитку вище пострадянського спадку.

- «Зміна ліній та позицій». Якщо на початку повномасштабного вторгнення такі країни, до прикладу, як Франція та Федеративна Республіка Німеччина не були готовими до сучасних викликів, спровокованих збройним конфліктом на території України та фактично призупиняли низку нагальних процесів, то більш

сильні політичні гравці, спонукали такі держави переоцінити європейську безпеку в цілому та позицію щодо України. Наріжним каменем на сьогодні залишається «опозиційна» політика таких країн як Угорщина, Словаччина. Тим не менше, Європейський Союз системно вживає заходи з метою спонукання опозиційних країн не тільки через дипломатичні механізми, однак і через фінансове стимулювання, відмовляючи в наданні фінансових допомог, а також законодавчі зміни, які сприятимуть так званому «ігноруванню» голосів опозиційних держав, що дестабілізують прийняття важливих рішень.

- Зміна торговельного, аграрного та макроекономічного сектору. Мова йде про посилення ролі України в межах ЄС. Яскравим прикладом може виступати підписання угоди про вантажні перевезення автомобільним транспортом; зникнення так званих «торгівельних бар'єрів», що проявляється через скасування окремих ставок та мит, оподаткування нульовими ставками окремих видів товарів, до прикладу: з метою підтримки екологічної стабільності в умовах війни – ввезення електромобілів; запровадження пільг на ввезення окремих видів товарів, до прикладу, генераторні станції, які існували протягом періоду, коли Україна підтримувала добросусідські стосунки з РФ та зазнавала суттєвих обмежень з боку Європи у вказаній сфері.

- Зміна економічної складової Європи та пошук нових партнерів. Постійні санкції, які накладає Європейський Союз та його країни на Росію через розпочату війну в Україні призводять не тільки до послаблення економічної позиції Росії у демократичному світі. Так, санкційна політика виводить продукцію Росії у «тіньовий ринок», тим самим змушуючи шукати нових партнерів, до яких, зазвичай доєднуються країни пострадянського простору. Санкційна політика призводить і до видозміни економічної політики Європи, створюючи передумови для розробки нових технологій та пошуку партнерів у тих сферах, які раніше «заповняла» Росія поставкою своїх товарів та послуг. Оборонна сфера не є виключенням. Якщо до повномасштабного вторгнення світ вважав, що Росія є сильним стратегічним оборонним партнером, то зі зміною геополітичних процесів станом на 2026 рік Україна суттєво змінила цю карту створивши нову

модель оборонного співробітництва, що одночасно поєднує як власні військові потреби, так і розширення можливостей потенціалу експорту товарів оборонного призначення. У 2025 році Акціонерне товариство «Українська оборонна промисловість» увійшло у ТОП-50 найкращих оборонних компаній світу⁷⁹.

- Поступова зміна законодавчого регулювання. Росія вийшла з договорів Ради Європи та з Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини). Рада безпеки ООН намагається віддати росію під Міжнародний кримінальний суд. Міжнародний суд в Гаазі вже отримав рішення про арешт путіна^{80, 81}.

Узагальнюючи вищевикладене видається за можливе дійти висновків, що інтеграція України до Європейського Союзу є важливим стратегічним кроком для безпеки у всій Європі. У цій роботі вже неодноразово наголошувалось, що Україна на сьогоднішній день виступає «безпековим щитом» європейського континенту та фактично відмежовує Європу від поширення імперсько-загарбницьких амбіцій російської федерації на інші території світу.

Разом з цим, події в Україні призвели до зміни геополітичних процесів у світі, та, безпосередньо, у Європі, змусивши швидко реагувати на виклики та загрози.

На сьогоднішній день Європейський Союз взяв на себе численну низку зобов'язань у сфері оборони, економіки та міжнародного партнерства. Разом з цим, задля мінімізації ризиків поширення воєнних дій на територію Європи, у тому числі, урахуваючи останні події між США та Іраном, ЄС вимушене буде і надалі підлаштовувати свою політику під сучасні виклики та загрози, відводячи особливу увагу безпековому сектору у стратегічному партнерстві з Україною.

---

⁷⁹ TOP 100 Defense Companies. URL: <https://people.defensenews.com/top-100/>

⁸⁰ Шевель І.П. Вплив війни росії проти України на геополітичні та глобальні зміни у світі: соціополітичний дискурс. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2024. № 13. С. 185

⁸¹ Seven ways Russia's war on Ukraine has changed the world. The Royal Institute of International Affairs. Chatham House. 2023. URL: <https://www.chathamhouse.org/2023/02/seven-ways-russias-war-ukraine-has-changed-world>

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження обраної для написання кваліфікаційної роботи теми «Україна як повноправний суб'єкт нового світового порядку» зроблено певні висновки.

1. Аналіз еволюції суб'єктів міжнародних відносин у процесі формування нового світового порядку показав, що суб'єкти нового світового порядку є динамічними та з розвитком міжнародних відносин утворюються нові суб'єкти. Первинним і незмінним суб'єктом залишається держава. У той же час, на сьогоднішній день мова йде і про таких суб'єктів міжнародних відносин як квазідержавні утворення та подекуди, навіть, фізичні особи.

2. Опис сутнісних характеристик понятійно-категоріального апарату з проблем суб'єктності в новому світовому порядку дає змогу дійти висновку, суб'єктність на сьогоднішній день є множинною, оскільки відбувається об'єднання різних держав в міжнародні, світові об'єднання, або об'єднання між собою, що призводить до посилення рівня інституціоналізації, складності взаємозв'язків. Трьома ключовими блоками, які характеризують суб'єктність у новому світовому порядку є: самостійність та компетенція щодо управління справами в межах кордонів держави; системний комплекс заходів, спрямований на ефективну та стратегічну взаємодію з сильними акторами міжнародної політики; трансформація та пристосування до так званих «глобальних правил гри».

3. Розкриття здатності України щодо впливу на суб'єктів міжнародних відносин та ініціювання змін у глобальній політиці дає підстави стверджувати, попри складні часи, які переживає наша держава в умовах повномасштабного вторгнення РФ, Україна спромоглась посилити своє становище на світовій арені. Україна наблизилась до сильних політичних акторів, з якими веде переговори не тільки на рівні «допомоги», а й на рівні стратегічної співпраці. Яскравим проявом є останні події щодо загострення ситуації між США та Близьким Сходом, коли наша країна спромоглась отримати від дестабілізації у світі

підписані угоди про військове та енергетичне партнерство з країнами Перської протоки.

4. Характеристика спроможності набуття Україною повноцінної суб'єктності в новому світовому порядку в умовах захисту суверенітету та територіальної цілісності показує, що рівень цивілізаційної та геополітичної суб'єктності України суттєво зріс. Україна відходить від пострадянської моделі і чітко демонструє свій орієнтований курс до західної цивілізації, яка визнає демократичні цінності та свободу. Війна в Україні призвела до суттєвої зміни нового світового порядку. Україна перетворилась на ядро військової безпеки для світу, автоматично підсвітивши кризу у міжнародній безпеці.

5. Визначаючи пріоритетні напрями реалізації Україною суб'єктності в новому світовому порядку, можна констатувати, що до них належать: цивілізаційний; геополітичний; міжнародно-правовий; геоекономічний; інноваційний.

6. Дослідження стану європейської інтеграції України як форми звільнення від колоніального впливу росії та чинник геополітичного впливу в новому світовому порядку дає підстави зробити висновок, що рушієм до посилення євроінтеграційних процесів України стало чітке усвідомлення необхідності відмежування від пострадянської колоніальної політики та від політики нейтралітету відносно російської федерації. Військові дії та пришвидшення європейської інтеграції України призвели не тільки до зміни політики ЄС «Східне партнерство», однак вперше з часів Другої світової війни перетворили політику «дипломатії ЄС» на «політику безпеки», змусивши перейти від «дипломатичного нейтралітету» до «механізму стримувань і противаг».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів: Конвенція від 23.05.1969. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (дата звернення: 01.02.2026)
2. Декларації Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів: Резолюція Організації Об'єднаних Націй від 13.09.2007 № 61/295. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_156#Text (дата звернення: 20.02.2026)
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 31.01.2026)
4. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації: Конвенція від 21.12.1965. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text (режим доступу: 20.02.2026)
5. Статут Організації Об'єднаних Націй: Статут від 26.06.1945. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення: 20.02.2026)
6. Статут Міжнародного Суду Організації Об'єднаних Націй: Статут від 26.06.1945. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/conv/parast55-1#n576 (дата звернення: 31.01.2026)
7. Декларація про сторічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії: Декларація від 16.01.2025. URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/36/01/34d2eceb67f712331077c7ee06aa3022_1737033265.pdf (дата звернення: 24.02.2026)
8. Комюніке Вільнюського саміту: Комюніке Північноатлантичної ради 11.07.2023. URL: <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2023/07/11/vilnius-summit-communicue?selectedLocale=uk> (дата звернення: 20.03.2026)
9. Щодо посилення захисту та підтримки громадян України, які внаслідок російської війни проти України змушені були виїхати за кордон. Інформаційна довідка: рішення Комісії Верховної Ради України від 20.06.2025 № 04-82/3-

2025/143428. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/76022.pdf> (дата звернення: 31.03.2026)

10. Бабарицький О.В. Роль міжнародних організацій у сучасному світі / О. Бабарицький, А. Ігнат'єва. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. № 03. С. 239–243

11. Бандрівський Б. Б. Геополітична суб'єктність України в умовах стратегічної співпраці з міжнародними партнерами: виклики, можливості та перспективи / Б. Бандрівський, А. Кіщун. Дослідження та інновації. 2024. № 2 (2). С. 4–12

12. Болотний Ю.І. Корінні народи у глобальному правовому контексті: міжнародні стандарти і зарубіжні моделі регулювання. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 8/2. С. 33–37

13. Бодейко В.А. Проблемні питання визначення суб'єктів міжнародного права. Юридичний науковий журнал. 2020. № 9. С. 353–355

14. Войтовський К.Є. Десять способів, якими війна в Україні змінила світ: огляд дослідження ЕІУ. Національний інститут стратегічних досліджень. С. 1–4

15. Глушов В.О. Трансформація нового світового порядку сучасних умовах. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання». Острог, 2020. С. 29–32

16. Дашевська О. Новий світовий порядок: теоретичні концепції. *European Political and Law Discourse*. 2015. № 2. С. 59–64

17. Європейська інтеграція України: стан, виклики, перспективи. Думки і позиції експертів. Центр Разумкова. 2025. С. 1–18

18. Заволенковська Д.П. Державні утворення як суб'єкти міжнародного права: кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр». Миколаїв, 2025. 78 с.

19. Збереження і розвиток України в умовах війни та миру: Національна доповідь. / ред. кол. С.І. Пирожков, Н.В. Хамітов, Є.І. Головаха, С.С. Дембіцький, Е.М. Лібанова, О.В. Скрипнюк, С.В. Стоєцький; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ, 2024. 220 с.

20. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2024 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A3%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B0%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E/zvit-pro-vikonannia-ugodi-pro-asociaciiu-za-2024-rik.pdf> (дата звернення: 23.02.2026)

21. Зленко С.М. Суб'єктність України на міжнародній арені в умовах сучасного світового політичного процесу. Острог, 2023. 94 с.

22. Зовнішня політика України в контексті геополітичних процесів. Експертні оцінки характеру і впливу деяких зовнішніх факторів. Центр Разумкова. 2025. С. 1–17

23. Кібець Д.В. Класифікація міжнародних організацій та їх роль в сучасному світі / Д. Кібець, М. Головатенко. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. С. 600–604

24. Коханюк Я. Аграрний сектор України у період війни та відновлення: економічна стійкість і структурна модернізація. Актуальні проблеми економіки. 2025. № 10 (292). С. 182–190

25. Кресіна І.О. Народ як суб'єкт міжнародного права / І. Кресіна, О. Кресін. Правова держава. 2016. № 27. С. 182–194

26. Кулеба Д. Міжнародна правосуб'єктність: теорія і її перспективи. Альманах міжнародного права. № 2. URL: <http://www.inlawalmanac.mgu.od.ua/v2/07.pdf> (дата звернення: 30.01.2026)

27. Леочко Т.В. Держави – основні суб'єкти міжнародного права. Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П.Є. Казанського : матер. третьої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск М.І. Пашковський ; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2012. С. 103–106

28. Лихвар В.В. Поняття, підстави та суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Часопис Київського університету права. 2024. № 2. С. 156–159
29. Мандзій А.М. Рекомендації щодо застосування «м'якої сили» України окремих державах (G7, Австрія, Швейцарія, Греція). ADASTRА. 2024. С. 1–14
30. Мельниченко В. С. Абсолютність державного суверенітету в уявленнях мислителів XIV–XIX століття. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2024. № 84. С. 311–317
31. Нагорняк Т.Л. Політична суб'єктність в умовах формування нового світового порядку / Т. Нагорняк, Н. Наталіна, М. Польовий. Політологічний вісник. 2021. № 87. С. 218 – 240
32. Озброєння, розброєння та міжнародна безпека. Щорічник СІПРІ 2025. Стокгольмський міжнародний інститут дослідження миру. 2025. 28 с.
33. Пасічник Я.С. Правосуб'єктність у сучасному праві міжнародних договорів. Успіх і досягнення у науці. 2025. № 8 (18). С. 151–160
34. Петренко І.С. Політична суб'єктність та десуверенізація: уроки гібридної агресії росії проти України / І. Петренко, О. Салтовський. Регіональні студії. 2023. № С. 134–140
35. Пирожков С. Що означає бути суб'єктом історії та сучасності? / С. Пирожков, Н. Хамітов. Наука і суспільство. 2020. № 7. С. 2–15
36. Пирожков С. Реальна незалежність України: баланс цивілізаційної суб'єктності та національної безпеки / С. Пирожков, Н. Хамітов. 2022. № 1. С. 669–683
37. Підприємства АТ «УОП» на 50% збільшили обсяги виробництва зброї у 2025 році. URL: <https://ukroboronprom.com.ua/news/pidprijemstva-at-uop-na-50-zbilsili-obsyagi-virobnictva-zbroyi-u-2025-roci> (дата звернення: 26.02.2026)
38. Поліщук І.О. Геополітичні ознаки нового світового порядку. Політичне життя. 2022. № 2. С. 30–35
39. Рябцев Г. Політичні та економічні виклики для інтеграції енергетичних ринків України та ЄС під час війни та повоєнної відбудови. Україна і ЄС:

економічні виклики євроінтеграції. Гуманітарний аспект. 2025. № 1–2. С. 102–107

40. Савченко А.О. Поняття, ознаки та види суб'єктів міжнародного права. Київ, 2022. 71 с.

41. Сирський О. Глобалізм і нова епоха воєн: від світового порядку до асиметрії безпеки. *Military Science*. Vol. 3. No. 3. 2025. С. 6–27

42. Сівова Т.Ю. Перспективи вступу України до Європейського Союзу в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5894/5832> (дата звернення: 27.02.2026)

43. Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь / за ред. О.М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с.

44. Требін М.П. Європа в пошуках оптимальної системи безпеки. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (XXXIX Харківських політологічних читань), м. Харків, 28 березня 2025. Харків: Право, 2025. С. 19–30

45. Турчин Я. Перспективи Східного партнерства в умовах геополітичних трансформацій Східноєвропейського регіону. Європейська інтеграція та національна ідентичність: інституційний і ціннісний виміри / Матеріали II Українсько-польського наукового форуму (12–13 травня 2016, Львів). – Львів-Olsztyn: «ПП Сорока», 2016. С. 314–320

46. Україна опустилася на 46 місце у Глобальному індексі м'якої сили 2025. *Global Soft Power Index 2025*. 2025. URL: <https://brandukraine.org.ua/uk/news/ukrayina-opustilasya-na-46-misce-u-globalnomu-indeksi-myakoyi-sili-2025/> (дата звернення: 23.02.2026)

47. Україна у Global Soft Power Index. *Ukrainian Institute*. 2023. URL: <https://ui.org.ua/sectors/projects/ukraine-global-soft-power-index/> (дата звернення: 23.02.2026)

48. Ульяненко В. Британія встановила рекорд з експорту зброї за 2025 рік. РБК-Україна. 2025. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/britaniya-vstanovila-rekord-eksportu-zbroyi-1766767703.html> (дата звернення: 26.02.2026)

49. Хвіст В. Еволюція сучасної моделі дипломатії / В. Хвіст, В. Мариніч. Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI. 2023. №. 6. С. 126–133

50. Хмельницька В. Україна виграє від війни Трампа з Іраном: The Telegraph пояснили переваги Києва. 2026. URL: <https://tsn.ua/svit/ukrayina-vyhraye-vid-viyny-trampa-z-iranom-v-the-telegraph-poiasnily-perevahy-kyueva-3051941.html> (дата звернення: 17.04.2026)

51. Хома Н. Замороження та конфіскація активів як інструменти міжнародного тиску на держави-агресори. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2025. № 51. С. 46–58

52. Цивілізаційна суб'єктність України: від потенцій до нового світогляду і буття людини / С. Пирожков, Н. Хамітов. Проект «Наукова книга», 2020. 256 с.

53. Чернявська Д. F-16 у небі, «Гарпуни» на морі, танки на суші: що 9 західних коаліцій дали Україні у війні з росією. Онлайн медіа «24-Канал». 2025. URL: https://24tv.ua/geopolitics/koalitsiyi-spromozhnostey-yaku-viyskovu-dopomogu-otrimala-ukrayina_n2950011 (дата звернення: 24.02.2026)

54. Чорнодід І.С. Європейські ініціативи у сфері соціальної економіки: аналіз інструментів, політик та можливостей для зміцнення інклюзивного розвитку України / І. Чорнодід, Л. Гуляєва, А. Олійник. Економіка та суспільство. 2025. № 80. URL: https://www.researchgate.net/profile/Andrii-Oliinyk/publication/399424789_EVROPEJSKI_INICIATIVI_U_SFERI_SOCIALNOI_EKONOMIKI_ANALIZ_INSTRUMENTIV_POLITIK_TA_MOZLIVOSTEJ_DLA_ZMICNENNA_INKLUZIVNOGO_ROZVITKU_UKRAINI_EUROPEAN_INITIATIVES_IN_THE_SPHERE_OF_SOCIAL_ECONOMY_ANALYSIS_O/links/695a53b09aa6b4649dc7c2de/EVROPEJSKI-INICIATIVI-U-SFERI-SOCIALNOI-EKONOMIKI-ANALIZ-INSTRUMENTIV-POLITIK-TA-MOZLIVOSTEJ-DLA-ZMICNENNA-INKLUZIVNOGO-ROZVITKU-UKRAINI-EUROPEAN-INITIATIVES-IN-THE-SPHERE-OF-

[SOCIAL-ECONOMY-ANALYSIS.pdf?origin=publication_detail](#) (дата звернення: 18.04.2026)

55. Шевель І.П. Вплив війни росії проти України на геополітичні та глобальні зміни у світі: соціополітичний дискурс. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2024. № 13. С. 181–194

56. Ялі М. Поняття та підходи до тлумачення світового порядку. Дослідження світової політики. № 48. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/0848c553-1c07-4f41-b6e9-9bf3af0fc60e/content> (дата звернення: 15.12.2025)

57. Ястребова В.А. Створення невизнаних квазідержавним утворень як технологія політичної дестабілізації в пострадянських країнах: дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія». Одеса, 2025. 196 с.

58. A Strategic Compass for Security and Defence. For a European Union that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and security. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf> (дата звернення: 25.03.2026)

59. Blockmans S., Crosson D. M., Paikin Z. The EU's Strategic Compass: a guide to reverse strategic shrinkage. CEPS. 2022. URL: <https://www.ceps.eu/cepspublications/the-eus-strategic-compass/> (дата звернення: 30.03.2026)

60. Seven ways Russia's war on Ukraine has changed the world. The Royal Institute of International Affairs. Chatham House. 2023. URL: <https://www.chathamhouse.org/2023/02/seven-ways-russias-war-ukraine-has-changed-world> (дата звернення: 30.03.2026)

61. General Assembly Adopts Text Recommending Creation of Register to Document Damages Caused by Russian Federation Aggression against Ukraine, Resuming Emergency Special Session: Eleventh Emergency Special Session, 15th & 16th Meetings (AM&PV) 14 November 2022 GA/12470. URL: <https://press.un.org/en/2022/ga12470.doc.html> (дата звернення: 25.02.2026)

62. Register of Damage for Ukraine. URL: <https://rd4u.coe.int/en/submit-a-claim> (дата звернення: 25.02.2026)

63. Relations with Ukraine. NATO. 2025. URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/relations-with-ukraine> (дата звернення: 27.02.2026)

64. Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf (дата звернення: 25.03.2026)

65. TOP 100 Defense Companies. URL: <https://people.defensenews.com/top-100/> (дата звернення: 17.03.2026)

66. Waltz K. The Emerging Structure of International Politics. International Security. URL: <https://ir101.co.uk/wp-content/uploads/2018/11/Waltz-The-Emerging-Structure-of-International-Politics.pdf> (дата звернення: 15.12.2025)